הן למושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 785 • 30 במאי 2013 • כ"א בסיון תשע"ג

הנבחרת

ההפקה האמנותית של אליפות אירופה בכדורגל לנבחרות עד גיל 21, יורו 2013, הופקדה בידי טל הללי (שנייה מימין) מכפר בן נון

אבי אובליגנהרץ ■ עמ' 14

צילום: דנה נגה

תיקוני מזגנים לטרקטורים,
לניידות חקלאיות ולציוד מכני כבד
שירות מקצועי ונייד עד בית הלקוח
ניידת שירות לכל חלקי הארץ
050-5567555
טל: 08-9300342
פקס: 08-8583205
35 שנות ניסיון
יח' קירור
יחידה תיקרה
יחידה עומדת
אבנר שדה, שתולים, sdy6@walla.com רונן כץ - באר טוביה טל. נייד 054-4305809

מניעים ונוסעים

"מוזיאון הטרקטור" יאחז בהגה ויעבור למשכנו החדש לאחר שתסתיים הקמתו. העבודות ממומנות גם בעזרת כסף שנאסף בערב התרמה בעין ורד

צילום: אלי דסה

הסתיים התכנון המקדים של מבנה הקבע של "מוזיאון הטרקטור לסיפור תולדות ההתיישבות בארץ ישראל", בית ליותר מ–1,500 כלים חקלאיים הנשמרים לדורות הבאים. למעט תכנון דרכי גישה, הצפוי להסתיים בקרוב, פעילי המוזיאון וביניהם ארז מילשטיין, יושב ראש ומייסד עמותת הטרקטור, ורונן אלוני, מנכ"ל העמותה, יכולים להתפנות לבחון את החומרים שמהם ייבנה המוזיאון החדש.

לאחרונה, התרחב המוזיאון וקלט אוסף נוסף של כלים חקלאיים נדירים על שם חיקה ברנשטיין. בעמותה פועלים בימים אלו לגיבושה של תכנית חינוכית, שנועדה לקרב את בני הדור הצעיר אל הערכים שהמוזיאון שואף לשקף. התכנית תוצג במחצית השנייה של שנת 2013. בנוסף, העמותה נמצאת בתהליכי בקשה ואישור רשמי לקבלת מעמד של מוזיאון מוכר מטעם משרד המדע והספורט. להערכת אנשי המוזיאון, התהליך יושלם עד קיץ 2013.

במוזיאון, שבו יש היום יותר מ–1,500 כלים חקלאיים, מתכוונים להניח את אבן הפינה למוזיאון הטרקטור החדש לסיפור תולדות ההתיישבות בא"י כבר באביב 2014. כדי לנסות להבטיח את קיום התכנית, קיים המוזיאון ערב התרמה בעין ורד, ביום רביעי האחרון (29 במאי), בהשתתפות כוהנת השירה בציבור שרה'לה שרון והעיתונאי אודי סגל.

מכתבים

קללת השפע

על כל שטח אדמה פנוי צצים מטעי בננות חדשים ואנו נמצאים כעת בסופה של עונת בננות קטסטרופלית מבחינת המחירים למגדל, שנעו כמעט כל השנה מתחת לעלות מחיר הגידול לקילוגרם

אברהם לוליאן, מושב צרופה

ביטאון ארגון מגדלי הפירות בישראל, "עלון הנוטע", לחודש מאי עסק בענף הבננות. העורכת, אסתי אשכול, "התלוננה" בדברי הפתיח של הביטאון: "חובה עליי לציין, כי יחסית למרשימותו המרשימה של ענף הבננות ולהצלחתו הגידולית, לא קל לסחוט מצוות הבננצ'יקים מאמרים לעיתון. ענף שלא מנצל את הבמה שלו לחשיפת פעילותו מפספס למעשה את הבמה שניתנה לו. לא חבל?".

כך, לדברי העורכת, ואני שואל: על מה ולמה הפליאה?

הרי כל צוות ה"בננצ'יקים" המובילים עסוקים כל הזמן בשתילת בננות ובהגדלה מסיבית של שטחי הגידול. למי יש פנאי למותרות כגון כתיבה? הרי קברניטי שלושת אזורי גידול הבננות בארץ: חוף הכרמל, הגליל והעמק מצויים בשנים האחרונות בתחרות של "למי יש יותר גדול?". לא, לא, כל בעלי "הראש הכחול", נא להירגע. הכוונה היא לתחרות סמויה וגלויה הקובעת איזה אזור גידול הוא המוביל והדומיננטי בענף הבננות.

נער הייתי וגם (כמעט) זקנתי, ואנו נמצאים כעת בסופה של עונת בננות קטסטרופלית מבחינת המחירים למגדל, שנעו כמעט כל השנה מתחת לעלות מחיר הגידול לקילוגרם.

פעם, בזמנים עברו, עם ישראל לא הסתפק באלוהים אחד שבשמים, ובנה לעצמו אלילים תחת כל עץ רענן. בשנים האחרונות, גדלים היקפי הגידול של הבננות בצורה מטורפת, כתוצאה של מספר שנים מוצלחות שבאו אחרי עקירות מטעים נרחבים עקב פגעי מזג האוויר, צצים מטעי בננות חדשים על כל שטח אדמה פנוי, ותודות לבתי הרשת אפשר לגדל בננות בשטחים שבעבר לא התאימו לגידול זה.

בענף החקלאות בארצנו הקטנטונת יש מושג מנצח, לדאבוני – "קללת השפע". כחבר ותיק בשולחן מגדלי הבננות מיום היווסדו התרעתי במשך תקופה ארוכה, כי "לא לעולם חוסן". המציאות תטפח לנו בסוף בפנים והנפילה תהיה כואבת לכיסי כולם, מי יותר ומי פחות.

רק בשנה האחרונה ראינו מה קרה בענף הדובדבן כתוצאה מחורף קר שגרם לעודפי פרי ולמכירתו במחירי רצפה, למרות שבכל שנה נורמלית הדובדבן נחשב לפרי יקר יחסית. לצערי, לא התייחסו ברצינות לאזהרות, כינו אותי "נביא הזעם" ואף טענו: "האנשים בארץ למדו לאכול בננות!".

בננה. גורו הבננות האזורי יודע מה הוא עושה

כן, כן, אמת לאמתה. ואני שואל, ומה קרה השנה – האם האנשים איבדו את חוש הטעם? ולמה הדבר דומה – לאותו אחד שהייתה לו תרנגולת שהטילה כל יום ביצת זהב. עם הזמן, גדל תיאבונו של הלולן והחליט לשחוט את התרנגולת ולהוציא מתוכה את כל ביצי הזהב. התוצאה ברורה ואין צורך בהסברים נוספים.

בתקופה האחרונה אנו עדים לתופעה: באנשים שמעולם לא היה להם קשר לענף הבננות נכנסים ומשקיעים הון עתק בעלייה על שטחים חדשים. ומדוע לא? הרי הם מסתכלים ימינה ושמאלה ורואים את מובילי הענף או את גורו הבננות האזורי עולים בהיקפי הגידול במאות רבות של דונמים כל שנה, ומניחים שהם לבטח יודעים מה הם עושים.

בזמן משבר המניות הגדול בבורסת ארצות הברית אמר מי שאמר: "כאשר אתה פוגש את מצחצח הנעליים והוא מדקלם שמות של מניות שכדאי לקנות – זה הזמן לברוח מהבורסה". ואנו, לאן נברח? האם אפשר לממש את כל ההוצאות הכספיות האדירות?

אני פונה בזאת לכל העוסקים בענף, ובעיקר ללווייתנים שביניהם, בקריאה: אנא התעוררו. אתם מובילים את כולנו בעיניים פקוחות לעבר התהום, ויפה שעה אחת קודם.

תוכן

לחיי איתי
הפעוט איתי רייניץ מכפר הס, שחלה בסרטן נדיר, עובר בבוסטון טיפול ניסיוני
6

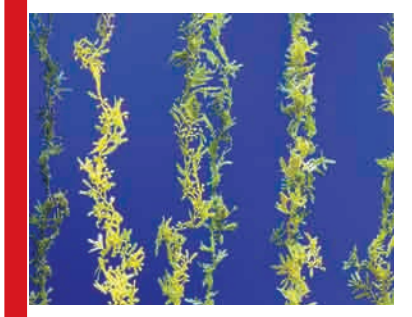

לא רק ים שיבולים
יש בארץ גם חקלאות ימית, וכדאי למדינה להפנות אליה משאבים ותלמידים
8

בשר מרודד
השף רודד עטיה משרשרת משלב בין טוניס לארגנטינה ומכין אסאדו בפרנה
18

"קו למושב" גם באינטרנט - **תנועת המושבים:** www.tmoshavim.org.il ■ **תנועת האיחוד החקלאי:** www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך:** דרור יוסף
■ **עורך משנה** עודד לפיד
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, דגנית רם, זהר נוי, איתמר גור, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ

■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
מודעות לוח שירלי הכהן
טל' לוח 03-5682878
shirly.hacohen@maariv.co.il

יועצי פרסום דניאלה גבאי, יעקב קניאל, יורם טביבי, גילה סבן
טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

משנה למנכ"ל: עקיבא גולדבלום akiva.goldblum@maariv.co.il

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

"הממשל הפרואני מעריך את התרומה של ישראל לפיתוח כלכלת המדינה"

שר החקלאות יאיר שמיר דן עם נשיא פרו, עם ראש ממשלתה ועם עמיתו במדינה בדרכים לשיתוף פעולה בין המדינות בתחומי החקלאות, המאבק בטרור ובפשיעה והפיתוח התעשייתי-ביטחוני

"הממשל הפרואני רואה בישראל שותף אס־טרטגי לפיתוח כלכלי של פרו, זאת בזכות יכולותיה של ישראל בטכנולוגיות החקלאיות, הביטחוניות והתעשייתיות" – כך אומר שר החקלאות ופיתוח הכפר יאיר שמיר, בתום סבב הפגישות עם בכירי הממשל של פרו, ביניהם נשיא הרפובליקה, אויינטה הומאלה, ראש הממ־שלה, חואן חימנז מאיור ושר החקלאות, מיל־טון פון הסה. בפגישות נכח השגריר הישראלי למדינה, מודי אפרים.

בפגישות בין השר שמיר לראשי הממשל הפרואני נדונו הדרכים לשיתוף הפעולה וקי־דום הפרויקטים בין המדינות בתחומי החקלאות, המים, המאבק בטרור, בסמים ובהלבנת הון, פי־תוח מערכות תעשייתיות–ביטחוניות והשת"פ האקדמי והתרבותי בין המדינות.

השר שמיר: "התרשמתי, כי קיימת הערכה רבה ליכולותיה הטכנולוגיות והמדעיות של מדינת ישראל. הממשל הפרואני מעריך את התרומה של ישראל לפיתוח כלכלת המדינה, בדגש על התחום החקלאי, ומעוניין להגביר את מעורבותן של החברות הישראליות במדינה בתחומי החק־לאות, המים והפיתוח התעשייתי.

"צמיחתה המרשימה של הכלכלה הפרואנית בשיעור שנתי של 6%, בשילוב עם היציבות הפוליטית ומדיניות עידוד ההשקעות הזרות, פותחים פתח להשתלבותן של החברות הישר־אליות ב'נס הכלכלי' הפרואני. השקעת החברות הישראליות בשוק הפרואני בתחומי האנרגיה, החקלאות, הרפואה והתקשורת נאמדת בלמעלה ממיליארד דולר".

הנשיא הומאלה הוזמן לביקור בישראל על ידי הנשיא שמעון פרס והוא עדכן את השר שמיר, כי בקרוב יודיע על מועד הביקור. שר החקלאות הפרואני הוזמן לביקור גומלין על ידי עמיתו הישראלי עם ההמלצה לעמוד בראש המשלחת העסקית לתערוכת המים הבין–לאומית "ווטק", שתיערך באוקטובר הקרוב בתל אביב.

בעת ביקור העבודה בפרו הכריז שר החקלאות על הכפלת מספר הסטודנטים ממדינות אמריקה הלטינית המשתתפים בפרויקט חונכות חקל־אית בשנת 2013. קבוצות של סטודנטים הגי־עו במשך שנים רבות, בעיקר ממדינות במזרח אסיה (וייטנאם, תאילנד) וכעת, בעקבות הצ־לחת הפעילות עם פרו, יצטרפו השנה סטודנטים מפנמה ומאקוודור.

בשנה האחרונה השתתפו 30 סטודנטים לחק־לאות בפרויקט החונכות החקלאית המשותף למשרדי החוץ והחקלאות, שמבוצע על ידי חברת "אגרו–סטאדיס".

"ישראל תורמת באמצעות הפרויקט של הידע שלה לקידום ביטחון המזון בעולם", אמר השר שמיר, "שת"פ בתחומי הפיתוח החקלאי וסיוע חוץ מהווים כלי מדיני–אסטרטגי של מדינת ישראל לחיזוק הקשרים הדיפלומטיים עם מדי־נות בעולם".

השגריר אפרים, שר החקלאות שמיר, הנשיא אויינטה הומאלה ושר החקלאות פון הסה. פתח להשתלבות חברות ישראליות ב"נס הכלכלי" הפרואני
צילום: אמנון ליברמן

שומרים על הסביבה במרח"ב

בית ספר מרח"ב במושב שדה צבי בנגב המערבי קיבל את אות הנגב לאיכות הסביבה 2013. אשר צימבליסטה מקיבוץ רעים קיבל אות "מפעל חיים"

באות הנגב לאיכות הסביבה 2013 זכו שמונה מוסדות ואנשים שתרמו לשמירה על ניקיון האוויר והאדמה, פעלו בתחום החינוך לעידוד האזרחים להקטין את הפגיעה בסביבה ונאבקו במזהמים.

בתחום החינוך, נמצא בית הספר מרח"ב (מקום, רוח, חברה, בית) לחינוך סביבתי ואמנויות במושב שדה צבי ראוי לאות הערכה על הדרך הייחודית הנהוגה בו להקניית חינוך סביבתי. ועדת השיפוט של האות מצאה, כי למרות קשיים שבהם נתקל בית הספר, הוא מבסס את עצמו כגורם ייחודי במערכת החינוך באזור הנגב המערבי. כיום לומדים במוסד החי־נוכי ילדים מכל יישובי האזור. כמו כן, צוות השיפוט מעלה על נס את עבודתם המסורה של המנהלת, דפנה גרנית–דג־ני, וצוות בית הספר.

בית ספר נוסף שקיבל את האות הוא אל סנאבל שבאבו כף. צוות השיפוט מצא את ביה"ס ראוי לקבלת אות הנגב "על העשייה הסביבתית הבלתי–מתפ־שרת, על הקניית ערכי הסביבה בתנאים הכמעט בלתי–אפשריים בהם נתון היי־שוב".

צוות השיפוט התרשם מהפעילות ההתנדבותית הייחודית של בני הנוער במפרץ אילת ("שומרי המפרץ") והח־ליט להעניק להם את אות הנגב לאיכות סביבה לשנת 2013.

מכובדת נוספת באות היא האמנית מיכל פלג. צוות השיפוט מצא לנכון לציין את עשייתה לקידום התודעה הס־ביבתית: "עבודותיה מהוות דוגמה לאמ־נות חינוכית, דידקטית, המעבירה מסר סביבתי עמוק".

מבין הרשויות, בחרה ועדת השיפוט של עמותת "נגב בר קיימא" להעניק את האות לעיריית באר שבע "על הו־בלת שינוי בקידום איכות הסביבה וה־קיימות בכל תחומי החיים בעיר, החל משירות לתושב, דרך הפחתת טביעת הרגל הפחמנית, ניהול פסולת – הפח־תת ההטמנה של פסולת עירונית, פיתוח הטבע העירוני, צמיחה ירוקה, חינוך סביבתי ותודעה למעורבות חברתית, עיר מחדשת ומתחדשת".

הוועדה הודיעה, כי בעת שחבריה דנו באפשרות הענקת האות לרשות המקו־מית, נלקחה בחשבון מעורבות העמותה בפעילות של עיריית בבאר שבע, שכן שני הגופים משתפים פעולה באופן הדוק במשך כל השנה, אולם בסופו של דבר, לא מצא כל פגם בהענקת האות לעיר.

אות הערכה ניתן ל"נאות חובב", המו־עצה התעשייתית ממזרח לבאר שבע, שעד לא מכבר נקראה "רמת חובב" ושי־נתה את שמה כחלק מרצונה להציג אזור תעשייה שעומד בתקני הזיהום.

כהמשך לשינוי שמה, "נאות חובב" הכ־ריזה שתהפוך ל"אקו–פארק" (שילוב של אקולוגיה ופארק) התעשייתי הראשון בישראל. החזון והתכנית האסטרטגית שהציגה המועצה התעשייתית הרשי־מו את צוות השיפוט, שהחליט להעניק ל"נאות חובב" אות הערכה על הרעיון ועל ההחלטה על הביצוע.

בתעשייה נבחר מפעל די–אס–איי (DSI) תעשיות סיליקה דימונה על בחי־רתו בחומרי גלם המהווים מפגע סביבתי והפיכתם למשאב. החברה מייצרת מוצר בשם RuBind המשלב אספלט ואבקת גומי העשויה מצמיגים ממוחזרים. בא־זור עמק בית שאן נסלל הכביש הראשון מחומר זה. בנוסף, במפעל מייצרים חומ־רים על בסיס הסיליקה המצוי במחצבי הנגב.

אות מפעל חיים על שם יהודה ארד ניתן לאשר צימבליסטה ("צימבה") מקי־בוץ רעים, שייצג את המועצה האזורית אשכול כאחד משלושת נציגי הרשויות המקומיות במועצה התעשייתית רמת חובב במשך שנים רבות. צימבליסטה, לשעבר ראש מועצת אשכול בשתי קדנ־ציות, ייצג את הציבור גם בדירקטוריון החברה לשירותי איכות הסביבה.

בנימוק הוועדה להענקת האות נכתב, כי "צימבה" הקדיש "שנים רבות למא־בקים במפגעים הסביבתיים שבתחומי המועצה התעשייתית כחבר בה, נלחם ללא פשרות ופניות למען סביבה נאו־תה, הוביל את המהפך להסדרת מערך הטיפול בשפכים התעשייתיים, יזם וקידם את שינוי המדיניות הלאומית לטיפול באריזות החומרים המסוכ־נים".

תכנית לדרך

שמונה מחלפים קטנים יחוברו לכביש 71, בקטע הדרך שבין מרחביה לבית שאן, וישולבו עם הפרדות מפלסיות מעל מסילת העמק. עלות הפרויקט: 458 מיליון שקלים

נתיבי ישראל, החברה הלאומית לתשתיות תחבורה בע"מ, הו־דיעה על סלילת דרך 71, בקטע שאורכו כ–22 קילומטר בין מרחביה לבית שאן, כדו–מסלולית והיא תכלול שמונה מחלפים ומחלפונים והפרדות מפלסיות מעל מסילת רכבת העמק.

על פי אומדן של תקציב הפרויקט, יושקעו בשיפורים כ–458 מיליון שקלים והמיזם יוצע במכרז ברבעון הרביעי של שנת 2013. מנהל הפרויקט הוא וקסמן גוברין מ"שטרן ניהול פרו־יקטים (צפון) בע"מ".

בנתיבי ישראל מתכננים סלילת דרך מספר 71 בקטע עפולה–בית שאן כדרך ראשית דו–מסלולית באורך כ–22 ק"מ. לאו־רך התוואי, יחובר הכביש במחלפים עם הדרכים האזוריות 716, 669, 675 ועם דרכים מקומיות וחקלאיות. המחלפים ישולבו עם הפרדות מפלסיות מעל מסילת רכבת העמק, שעתידה להוביל נוסעים ומשא מחיפה לבית שאן ואורכה המתוכנן כ–59 ק"מ.

במסגרת שלב א' של הפרויקט יבוצעו המחלפים הבאים: צומת נבות: חיבור כביש 71 עם כביש 675 והפרדה מפלסית מעל מסי־לת הרכבת. בשלב ראשון, יהיה על הגשר נתיב אחד לכל כיוון.

תתבצע הסדרה של מחלפון בחיבור מסילת הרכבת עם כביש 71. המחלפון יכלול דרכי גישה לגדעונה, לגבע ולכפר יחזקאל. כביש הגישה לגדעונה יעבור מעל מסילת הרכבת.

חיבור כביש 71 עם כביש 669 לבית אלפא, ליישובי הבקעה ולקיבוץ בית השיטה והפרדה מפלסית למסילת הרכבת.

בנוסף, יבוצעו הפרדות מפלסיות, שמטרתן לאפשר מעבר בטוח מעל מסילת רכבת העמק, הן לרכב והן להולכי רגל: הפרדה מפ־לסית נבות, הפרדה מפלסית גדעונה, הפרדה מפלסית תל יוסף, הפרדה מפלסית בית השיטה, מעבר חקלאי כלא שאטה מעל הר־כבת.

לתרום לאיתי חיים

שרית ויונתן רייניץ מכפר הס עשו הכול עבור בנם איתי, בן שנה וחודשיים, שחלה בסרטן כליה נדיר. כעת הוא מטופל באופן ניסיוני בבית חולים בבוסטון, והוריו זקוקים לעזרת הציבור במימון הסיכוי האחרון שלו להחלמה

לפני שבעה חודשים התהפך עולמם של שרית, מרפאה בעיסוק, ויונתן, קצין בצה"ל ממושב כפר הס, בשנות ה–40 לחייהם. בנם, איתי רייניץ בן שנה וחודשיים, חלה בסרטן כליה אלים ונדיר מאוד. בהמשך, אובחנו גם גרורות לריאותיו של התינוק. איתי עבר סידרת טיפולים: ניתוח לכ־ריתת הכליה, הקרנות, טיפולים כימותראפיים ואשפוזים ממושכים בבית החולים שניידר. שום דבר לא ממש עזר.

בימים אלה נמצא איתי עם הוריו בבית חולים לילדים בבוסטון, ארצות הברית, ועובר ניסוי קליני במולקולה (טיפול ביולוגי), שביכולתה לפגוע בנקודת התורפה הגנטית של הגידול (Rhabdoid Tumor of the kidney) ולה־ביא לחיסולו. במצוקתם הגדולה, פונים שרית ויונתן רייניץ, הוריו של איתי, לבקש מהציבור עזרה כספית, משום שהטיפול וההוצאות הנלוות אליו אינם מכוסים על ידי חברות הביטוח.

בפנייה שלהם אל הציבור לממן את הסיכוי האחרון להצלתו של אתי, כתבו ההורים המוד־אגים: "נאלצנו להיעדר ממושכות ממקומות העבודה, להיעדר מהבית ולהתמסר באופן מלא למשימת חיינו – הצלתו של איתי. לצערנו, על אף כל המאמצים, כל הטיפולים כשלו, המחלה ממשיכה להשתולל בגופו של איתי, ואין בידי הרופאים בישראל תרופה שיש בה כדי לתת סי־כוי להצלתו של בננו הצעיר".

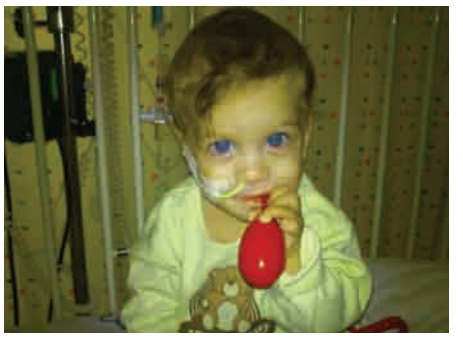

איתי רייניץ. 800 אלף שקלים נאספו וזקוקים ליותר

דודה של האב יונתן, יהודית גלר (רייניץ), בת 67, מספרת עליו "שהוא חמוד כהוגן ולמזלו, אינו מבין עד הסוף את הסיטואציה שבה הוא נמצא". על פי תיאורה, איתי מתנהג כפי שכל הילדים בני גילו מתנהגים: "הוא עומד, זוחל (כשאינו מחובר לצינורות), מוחא כפים ורוקד 'עוגה עוגה'. פשוט מקסים".

כמה תרמו עד עכשיו לטובת הטיפול של איתי?

"במשך שבוע, נאספו 800 אלף שקלים. כל אנשי כפר הס תרמו, קצינים וחיילים מהצבא של האב יונתן תרמו ועוד ועוד. אבל צריך עוד הרבה".

היכן ישהו ההורים והילד בזמן הטיפול?

"ההורים ואיתי יתארחו בבוסטון בתקופה שאת משכה אף אחד לא יודע אצל משפחת איל ואלי־נועם שביט, הוא בן כפר הס והיא מנהלל (אביה בן כפר הס גם)". לבני הזוג שני ילדים נוספים, אחים לאיתי – מאיה (8) ואורי (6) והם נשארו בארץ אצל קרובי משפחה.

תרומות ניתן להעביר לסניף בנק לאומי בתל מונד מס' 835 חשבון מספר 3115669 ל"תורמים חיים לאיתי" או לקרן שהוקמה לצורך כך באר־גון "חברים לרפואה", שכתובתו באינטרנט היא www.haverim.org.il עבור איתי רייניץ.

זהירות, עץ נופל!

משרד החקלאות מתריע מפני עצים הנטועים ביישובי הארץ ועלולים ליפול על עוברים ושבים. לסכנה אחראית חיפושית - חדקונית הדקל - שהחלה את מסעה בארץ במטעי התמרים בבקעה לפני כעשור

במשרד החקלאות סבורים, שזה רק עניין של זמן עד שמישהו ייפגע מענף או מגזע עץ שיתמוטט עליו בעת הליכתו ברחוב. אילו יישובים מועדים לפורענות? למה זה קורה ואיך ניתן למנוע זאת? זהירות, חיפושית.

זו אינה בדיחה – משרד החקלאות מתריע, כי יש ערים בישראל שבהן, בכל דקה, עצים עלולים ליפול על עוברים ושבים. חיפושית אחת קטנה, שהגיעה לארץ מהמזרח הרחוק, אוכלת את העץ מבפנים עד שהוא נרקב וקורס וגורמת לדאגה במשרד הממשלתי. לחיפושית קוראים חדקונית הדקל והיא תוקפת בעיקר עצי תמר, הנפוצים במיוחד ברחובות הערים.

חדקונית הדקל, חיפושית חומה עם חדק מוארך ובולט שארכו 3.5 ס"מ לערך, הנחש־בת לאחד המזיקים הקשים לעצי הדקל. זחלי החיפושית (שלב ההתפתחות שבין ביצה לחי־פושית בוגרת) גורמים לעץ נזק קשה וממי־תים אותו, נזק שאף קשה לגלות ולהתמודד עמו בזמן, היות ושלבי הנגיעות הראשוניים של העץ לרוב אינם ניתנים לגילוי.

איך היא עושה את זה? נקבת הח־דקונית נוחתת על צמרת הדקל, מכרסמת אחת מכפותיו ויור־דת לקדקוד הצמיחה, שם תטיל כ–300 ביצים, מהם יבקעו הזח־לים אשר יכרסמו בבסיסי כפות התמרים עד לקריסתם והתייב־שותם ויאכלו את ליבת העץ עד כדי השמדה, ריקבון וקריסה.

עץ נגוע ללא טיפול יגיע למצב של מוות מלא, ללא אפ־שרות שיקום, בתוך שלושה חו־דשים בלבד. מכל עץ כזה יופצו חיפושיות מזיקות נוספות. אורך הזחלים כשלושה סנטימטרים, ללא רגליים, בצבע צהוב עם ראש חום ומבריק.

מקורה של החיפושית בדרום מזרח אסיה, משם התפשטה למרבית אזורי גידול דקל התמר ודקלי הנוי במדינות המז־רח התיכון ואגן הים התיכון. האדם עוזר לה להתפשט בעיקר באמצעות העברת חומר צמחי נגוע (חוטרים ודקלי נוי).

החיפושית מזיקה בעיקר לדקל הקנרי, אך היא החלה להזיק גם לעצי דקל אחרים – דקל התמר ודקלי קוקוס – ופוטנציאל הנזק שלה גדול. תחילת מסעה של החיפו־שית בארץ היה במטעי התמרים בבקעה לפני כעשור ובאזורים האורבניים משנת 2009 עת נצפתה בנהריה.

משרד החקלאות מיפה את הערים שנמ־צאות בסיכון ממשי בשל התפשטות המזיק. על פי מומחי המשרד המקומות חיפה, נהריה, עכו, קריית שמונה, קריית טבעון ועמק החו־לה נמצאים בסיכון ממשי ובעצם, כל האזור שמצפון לחדרה נתון למתקפה של חדקוניות, ולכן כל עצי התמר, ובעיקר עצי התמר הק־נרי, חייבים בטיפול ללא בדיקה מוקדמת. החדקונית נצפתה גם ביישובי עוטף עזה, וגם שם רצוי לטפל בעצים, ללא בדיקה מוקדמת.

בצפון הארץ נרשמו מקרים שבהם חיפו־שיות נדדו לתמר המצוי (השכיח יותר באר־צנו), חדרו לבסיס הגזע והפילו את העצים שבהם כרסמו. במהלך השנה שעברה (2012) החלו עצי תמר מצוי לקרוס – בכניסה לק־ניון בקריית ביאליק, בחוף אכזיב ובקיבוץ כפר מסריק, ללא נפגעים. בשל התפשטות ה"צונאמי" של חיפושיות שכאלה במהלך הקיץ הקרוב, חושש משרד החקלאות מהת־גברות הקריסות של עצי התמר המצוי ברחבי הארץ.

שמעון ביטון, מדריך הגנת הצומח במשרד החקלאות: "יש סימנים מקדימים שהעץ נגוע ושהוא עומד ליפול, ורצוי שהציבור יכיר את הסימנים, כך שיוכל להתריע בפני הרשות המקומית".

כיצד נזהה עץ נגוע? עצי דקל נחשבים עצים סימטריים מאוד. כותרת של עץ נגוע נטויה על צדה והסימטריות הייחודית של הדקל נפגעת. סימן בולט אחר הוא התיי־בשות כותרת העץ. עץ פגוע קשות או מת ייראה כסתור ולא "מסורק", ענפיו שמוטים על הקרקע כמו מטרייה סגורה. בעץ שהחל להיפגע ייראו כפות דקל שמוטות, כרסום ולע־תים גם פקעות גולם בבסיס הכפות.

איך מטפלים? ניתן להציל את העצים בטיפול נקודתי יעיל – מרססים את קדקוד העץ בנקודת מוצאן של כפות התמרים. הרשויות המקומיות, במסגרת הטיפול בעצי העיר, אמונות גם על הטיפול המניעתי מפני הח־דקונית.

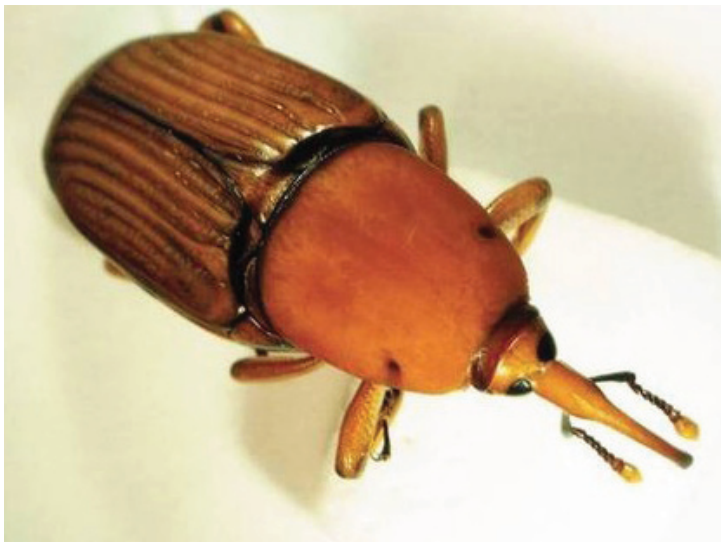

חדקונית הדקל. נצפתה גם ביישובי עוטף עזה

צילום: משרד החקלאות

קנט שילמה כ-17 מיליון שקלים למגדלי המדגה

רוב הנזקים בענף המדגה בחמש השנים האחרונות נגרמו על ידי מחלות, והיקפם כ-12 מיליון שקלים. נזקים אחרים נבעו מחוסר חמצן, מירידת טמפרטורת המים ומשיטפון

קנ"ט, קרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות, שילמה כ–17 מיליון שקלים למגדלי המדגה בגין נזקים בחמש השנים האחרונות. כך עולה מסיכום נתוני קנט לרגל חידוש ביטוח המדגה לעונת 2013–14.

על פי נתוני החברה, מרבית הנזקים, שסכומם כ–12 מיליון שקלים, נגרמו עקב מחלות שונות והשאר הם כתוצאה מחוסר חמצן (כשלושה מיליון וחצי שקלים), ירידת טמפרטורת המים (כמיליון שקלים) ושיטפון (כ–600 אלף שקלים).

ביטוח המדגה, שקנ"ט מחדשת, נערך בשיתוף ארגון מגדלי הדגים ורכישתו תיעשה ישירות בחברת הביטוח. השנה הוקדם תאריך תחילת הבי־טוח במטרה לשפרו ולאפשר הגנה ביטוחית טובה יותר למגדלים.

מספר שיפורים נכנסו השנה לפוליסת הביטוח: ההשתתפות העצמית במחסנים קטנה ל– 20%, ניתן פתרון בחוזה הביטוח עבור חישוב נזק חמור בדגיגים, שכולל בחשבונו את פוטנציאל הגידול של הדגיג ולא את משקלו בפועל. בדומה לשנה שעברה, בעונה הוקטנה ההשתתפות העצמית בב־ריכות גידול מעורב ל–15% ובבריכות מונוקולטו־רה ל–20%.

בנוסף, ניתן לבטח עומסים גבוהים מן המופיע בחוזה, בכפוף לקבלת אישור מהחברה ובתוספת השתתפות עצמית של בשיעור 5%, שתחול על כל מלאי הדגים בבריכה.

לא פינו, ישלמו

מינהל מקרקעי ישראל יקבל כמיליון שקלים בגין שימוש בקרקע חקלאית במושב הודיה לשם הפעלת גן אירועים. האפשרות להרוס את המבנים ניתנה תחילה לחברה, אולם משלא עשתה זאת במשך זמן רב, הוועדה המקומית עשתה את העבודה

עו"ד איתן מימוני

מינהל מקרקעי ישראל תובע מחברת "אחוזת אסתר", שהפעילה גן אירועים, דמי שימוש בשיעור מיליון שקלים בגין שימוש מסחרי בקרקע במושב הודיה, אשר ייעודה היה חקלאי, במשך שבע שנים. מנגד, תבעה החברה את המינהל בגין נזקים שנגרמו לה בהריסת גן האירועים.

בשנת 1999 הקימה חברת "אחוזת אסתר" גן אירועים במושב הודיה, בשטח אשר נועד לשימוש חקלאי. השטח עליו נבנה הגן שייך למלכיאל אהרון, חבר האגודה, אשר היה סבור כי האגודה התירה לו להקים גן אירועים על קרקע אשר ייעודה חקלאי אם ידאג להסדרת השימוש החורג.

במשך השנים, נוהלו הליכים משפטיים נגד החברה ונגד אהרון ונפסק, כי החברה תימנע מלעשות בקרקע שימוש שאינו חקלאי, ובמיוחד תימנע משימוש בקרקע כגן אירועים. בנוסף, שופט בית משפט השלום באשקלון שדן בתביעה, עידו כפכפי, נתן למינהל צו להשבת המצב לקדמותו באמצעות הריסת מבנים שהוקמו לשימוש גן האירועים.

יש לציין, כי האפשרות להרוס את המבנים ניתנה תחילה לחברה, אולם משלא עשתה זאת ומשכה את הליך ההריסה במשך זמן רב, הרסה הוועדה המקומית את המבנים.

לטענת המינהל, ערך הקרקע כשני מיליון שקלים ולכן תביעתו לשלם לו דמי שימוש במשך שבע שנים מסתכמת ב–840 אלף שקלים, שהם 120 אלף שקלים לשנה (6% מערך הקרקע) כפול שבע שנים. כמו כן, המינהל תובע, כי החברה תשתתף בהוצאות הפינוי של המבנים והציוד בשיעור 177 אלף שקלים.

מנגד, אחוזת אסתר טוענת, כי אומדן ערך הקרקע הוא מיליון ו–200 אלף שקלים בלבד, ולכן תשלום 6% על כל שנת שימוש מסתכם ב–504 אלף שקלים, שהם 72 אלף שקלים לשנה. בעניין הוצאות הפינוי, טוענת אחוזת אסתר, כי המינהל לא הוכיח ששילם עבורן ולכן אין לחייבה בתשלום זה.

בהמשך, הגישה החברה תביעת נגד על סך מיליון שקלים וחצי בדבר אי חוקיות ההריסה, רשלנות בביצועה והתנערות המינהל מהסכמות. לטענתה, המינהל הפר את הבטחתו לפעול להכשרת הקרקע לשימוש חורג. בנוסף, טוענת החברה, כי בגן האירועים הושקעו ארבעה מיליון וחצי שקלים, ולו היו מאפשרים לה להשלים את פירוק הציוד, היה אפשר להציל ציוד בשווי שני מילונים ו–800 אלף שקלים, ולכן חייב לה המינהל פיצוי על נזק זה.

לעומתה, טוען המינהל, כי היות ואחוזת אסתר השתמשה בגן האירועים ללא אישור – לא ניתן לה אישור לשימוש חורג. כמו כן, המינהל מוסיף, כי אין לאחוזת אסתר מה להלין על פיצוי בגין השקעות שבוצעו ללא היתר ובניגוד לדין, שהרי היא צוותה להרוס השקעות אלו בכוחות עצמה ומשלא עשתה כן – הביאה על עצמה את ביצוע ההריסה על ידי המדינה.

בפסיקתו, עוסק בית המשפט ראשית בפסיקת פיצוי דמי השימוש ומקבל את עמדת המינהל, לפיה שווי הקרקע ממנו יינתנו 6% הוא שני מיליוני שקלים. ביהמ"ש מוסיף ומציין, כי השמאית של החברה אמדה רק חלק מהשטח ולא את כל היקף השטח, ולכן שווי הקרקע, לטענתה, הוא מיליון ו–200 אלף שקלים. בהתאם לקביעת שווי הקרקע פוסק ביהמ"ש, כי המינהל זכאי לדמי שימוש בסך 840 אלף שקלים, כפי שדרש, בתוספת מע"מ, עבור שבע שנים שבהן השתמשה החברה בקרקע כגן אירועים.

בנוסף, פוסק ביהמ"ש, כי אמנם הוועדה המקומית הייתה אחראית על ביצוע צו ההריסה, אך משום שהמדינה והמינהל סיפקו עזרה לוגיסטית בהריסה יש לשלם גם להם, פיצוי המסתכם ב–177 אלף ו–321 שקלים, כפי שמופיע בחשבונית שהוציא הקבלן המבצע של הפינוי.

בעניין התביעה שכנגד שהגישה "אחוזת אסתר" פוסק ביהמ"ש, כי היא מבוססת על כך שנוהל משא ומתן להכשרת הבנייה והמינהל הפר לכאורה את הבטחותיו להכשרת הקרקע, אולם לא נמצא כל מסמך המעיד, כי ניתנה הבטחה להכשרת העבירות שביצעה החברה.

ביהמ"ש מוסיף ומדגיש, כי בהתאם לאמור במסמכים, בשנת 2003 הייתה נכונות של המינהל לשקול הסדרת גן האירועים, בתנאי שיופסק השימוש בקרקע לאלתר, אולם החברה המשיכה להפעיל את הגן ולכן לא ניתן אישור לשימוש חורג. לפיכך, פוסק ביהמ"ש, כי בהיעדר הבטחה מחייבת מצד המינהל – אין יסוד לתביעה שכנגד, שהרי התביעה שכנגד מסתמכת על הבטחות שלא היו קיימות מעולם.

לבסוף, בעניין קבלת פיצויים בגין הנזק שנגרם לאחוזת אסתר עקב הריסת המבנים, לאור פסיקה בעבר, שקבעה כי אין להשלים עם מצב שבו דיני פיצויים יתגמלו מפרי חוק, לא ייתכן להעניק פיצויים למפעילת גן האירועים.

מי שרמס את החוק, אל לו להתפלא, כי בסופו של יום נרמס על ידי הפעלת מלוא עצמתה של המדינה אשר עמדה על מיצוי הדין עמו, אמר השופט, אך עם זאת, המדינה תפצה את החברה אם ההריסה בוצעה ברשלנות ובאדישות לרכוש הנמצא במקום, אולם במקרה שלפנינו לא הוכחה רשלנות של המינהל ולכן אי אפשר לתבוע פיצויים על הריסת מבנה שנבנה שלא כדין.

לסיכום, כפי שנקבע בבית המשפט ב–7 באפריל 2013, המינהל יקבל מחברת גן האירועים כ–970 אלף שקלים בגין דמי שימוש, ו–177 אלף ו–321 שקלים בגין הוצאות פינוי. כמו כן, תביעת החברה נדחתה והיא תשלם הוצאות משפט בשיעור 60 אלף שקלים.

ים של אפשרויות

בחקלאות הימית מצויים פתרונות לבעיית המזון בעולם, כמו גם לפיתוח הכלכלה והתעשייה המקומיות. ענף זה, שאינו צורך מים מתוקים, מתאים במיוחד לאקלים השחון של ישראל ומספק יותר ויותר מקומות עבודה ומוצרי לוואי לענפים רבים

אריה וצלר

"הים הוא חלק בלתי נפרד מארץ ישראל מבחינה יישובית, כלכלית ופוליטית...יש לראות בים התיכון לא את גבולה, אלא את המשכה של ארצנו... עתידה המשקי של ישראל צפון בין היתר בים". דברים אלו נכתבו בשנת 1932 על ידי מי שעתיד להיות ראש הממשלה הראשון של ישראל, דוד בן גוריון זכרו לברכה, במאמר שכותרתו "לקראת הים".

בשנת 2012 חגג העולם את הולדתו של תינוק, האדם השבעה מיליארד בכדור הארץ. על פי נתוני קרן האוכלוסין של האו"ם, אוכלוסיית העולם גדלה מדי שנה בכ–78 מיליון בני אדם, ו–97 מכל 100 תינוקות נולדים במדינות המפותחות פחות. חלק גדול ממדינות אלה מתקשות כבר עתה לספק את צורכי אזרחיהן והגידול באוכלוסייה מציב גם את התינוק השבעה מיליארד בסכנת רעב.

בעולם הרחב כבר הבינו, כי לחקלאות הימית יש משמעות רבה בקידום פתרונות להזנת אוכלוסיית העולם, כמו גם לפיתוח הכלכלה והתעשייה המקומיות. מקומה וחשיבותה של חקלאות ימית ברחבי העולם נמצא בגידול מתמיד ומספק יותר ויותר מקומות עבודה ומוצרי לוואי לענפים רבים.

החקלאות הימית בישראל עוסקת בגידול דגים, סרטנים, רכיכות ואצות במי ים ובמים מליחים ונחשבת לענף ייצור צעיר וחדשני המתפתח במהירות, במקביל לביקוש הגובר ברחבי העולם למוצרי ים ולהתדלדלות מקורות הדיג.

ענף זה, שאינו צורך מים מתוקים, מתאים במיוחד לאקלים השחון של ישראל. המרכז הלאומי לחקלאות ימית בישראל הוקם במטרה ליצור את תשתית הידע הדרושה להתפתחות הענף, תוך התאמת תחומי העיסוק שלו לתנאי הגידול באזור, מבחינת המינים המתאימים לגידול, ביותם והשבחתם ועד לפיתוח טכנולוגיות הגידול והליווי של יישומם על ידי המגדלים.

המרכז הלאומי לחקלאות ימית מבצע מחקרים שמטרתם יצירת תשתית עסקית לפיתוח הענף, תוך העברת הידע והליווי המקצועי ליזמים השונים בתחום. עד כה הוקמו מכוני רבייה של דגים באילת ובים התיכון, חוות ימיות לגידול דגים, חווה לגידול חלזונות מאכל, חווה ניסיונית לגידול דגים בברכות, מוצרי מזון לדגים, חווה ניסיונית לגידול אצות הן כמאכל, הן לצורכי רפואה והן לטיהור מים, גידול דגי נוי שהולך ומתפתח, גידול אלמוגים ועוד.

חלון הידע הימי אינו מקבל, לצערי, ביטוי הולם בתכניות הלימוד של משרד החינוך ואינו חושף את הלומד למשאב האסטרטגי של הים. התפתחות החקלאות הימית מחייבת הכרת התווך הימי, השונה מהתווך היבשתי, ומשיכת הנוער לכיוון שבו ימצא את עיסוקם העתידי או את המשך לימודיהם האקדמיים, כולל ייצור בפועל לצד מחקר ופיתוח של טכנולוגיות ופיתוחים חדשניים.

משרד החינוך, יחד עם משרדי הכלכלה והמסחר ומשרד החקלאות, חייבים לקחת אחריות ולהכשיר את הדור הבא של החקלאים והמדענים שימצאו את עתידם בתחום הימי. החקלאות הימית היא חלק בלתי נפרד מהחקלאות הישראלית (כמו החקלאות העולמית) ורק חברה שתדע לפתח מקורות חקלאיים חדשים תוכל לספק את צורכי המזון שלה מבלי להיות תלויה (כמעט) במדינות זרות ותוך הגדלת אפשרויות התעסוקה בתחומים חדשים ומרתקים.

הכשרת דור העתיד לוקח שנים – על ממשלת ישראל להחליט, כי היא מיישמת את החלטותיה מן העבר ולהתחיל בהקדם בהכשרה של החקלאים החדשים – שיעבדו גם בים.

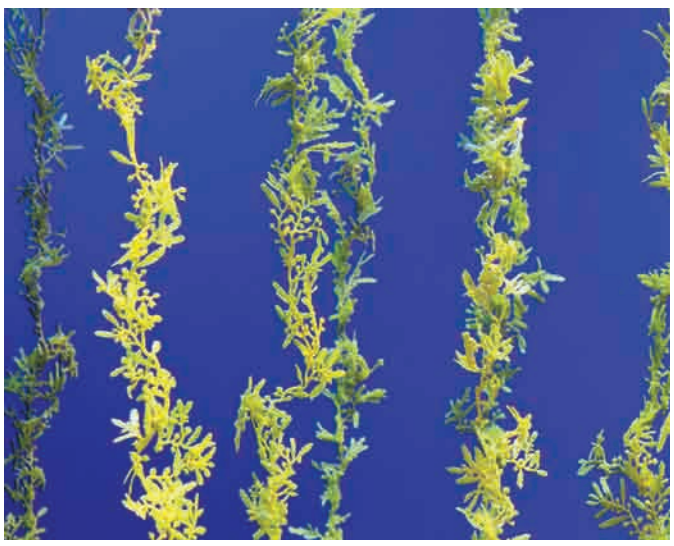

אצות. התפתחות החקלאות הימית מחייבת הכרת התווך הימי

הכותב משמש כמנהל החברה לחינוך ימי

השלכות שינוי הדירוג החברתי-כלכלי של המועצות האזוריות

מתוך 53 מועצות אזוריות, 20 נותרו בדירוג הקודם. תשע ירדו באשכול אחד, 12 עלו באשכול אחד ומועצה אזורית אחת עלתה בשלושה אשכולות

בועז מקלר, רו"ח

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה פרסמה דוח על אודות אפיון יחידות גיאוגרפיות וסיווגן לפי הרמה החברתית–כל־כלית של האוכלוסייה בשנת 2008. ממצאי הדוח התקבלו ממחקר שערכה הלמ"ס, בהזמנת משרד הפנים, "אפיון יחי־דות גיאוגרפיות וסיווגן לפי הרמה החברתית–כלכלית של האוכלוסייה", המבוסס על נתוני מפקד האוכלוסין 2008.

המחקר נערך על ידי הלשכה ונועד, בין היתר, לשמש את משרד הפנים כאחד הקריטריונים להקצאת משאבים לרשו־יות. המשרד ישתמש במדד החברתי–כלכלי החדש ובמד־דים הנוספים לצורך הקצאת המשאבים לרשויות החל משנת 2014, כדי לאפשר לרשויות המקומיות להיערך בהתאם.

הממצאים מראים, כי מתוך 53 מועצות אזוריות, 20 לא שינו את מקומן ולא הועברו לאשכול אחר, בהשוואה לחלו־קה ב–2006, תשע ירדו באשכול אחד, 12 עלו באשכול אחד ומועצה אזורית אחת עלתה בשלושה אשכולות.

920 יישובים השייכים ל–53 המועצות האזוריות אופיינו במחקר. רוב היישובים קטנים מכדי לאפשר אומדנים מהימ־נים של מאפיינים חברתיים–כלכליים, לכן התוצאות ברמת היישוב אינן מתפרסמות. על מנת לתת ביטוי לשוני בין יישובים בתוך מועצה אזורית, חושבו אומדני פיזור של ערכי מדד היישובים בתוך כל מו־עצה.

להלן טבלה ובה השוואת דירוג האשכולות (אין דירוג פרטני של יישובים בתוך מו־עצות אזוריות). הרמה החבר־תית–כלכלית של האוכלוסייה נמדדה על ידי שילוב של תכונותיה הבסיסיות בתחומים הבאים: דמוגרפיה, השכלה וחינוך, תעסוקה וגמלאות, רמת חיים (הכנסה כספית, רמת מינוע, תכונות דיור).

משמעויות שינוי הדירוג החברתי-כלכלי

מגבלת ההנחה בדמי חכי־רה מהוונים

בהתאם להחלטת מועצת מקרקעי ישראל 1273 מ–26 בדצמבר 2012, "מדיניות אחידה למתן הנחות בקר־קע", הוגבל גובה ההנחה בדמי החכירה המהוונים ליישובים המשתייכים למועצות אזו־ריות, שבהן המדד הכלכלי–חברתי על פי קביעת הלמ"ס הוא 8–10. ההנחה הוגבלה ל–50 אלף שקלים ליחידת דיור (לפני מע"מ). מגבלה זו אינה חלה על יישובים חדשים או סמוכי גבול.

אך ורק יישובי המועצה האזורית עמק יזרעאל השתייכו לקבוצה זו, ורק עליהם חלה מגבלת ההנחה ל–50 אלף שק־לים. עם פרסום הדירוג, התברר כי המועצה האזורית עמק יזרעאל ירדה מדירוג 8 ל–7. לכן, הגבלת ההנחה ל–50 אלף שקלים אינה חלה כעת על אף אחד מהיישובים במועצות האזוריות.

כמו כן, לביטול מגבלת ההנחה יש השלכות על שיעור דמי הרכישה בהיוון זכויות חלקת המגורים באזורי עדיפות: 12.87% – באזור עדיפות א' ו– 18.67% באזור עדיפות ב'.

חלף היטל השבחה

הצעת חוק התכנון והבנייה, התש"ע – 2010 ("רפורמת המרפסות") הצפויה לעלות מחדש על שולחן הכנסת, אמורה לגרום לשינוי משמעותי בכל הקשור לנושא היטל השבחה, במיוחד ביישובים חקלאיים.

בסעיף 453(ב) להצעת החוק נקבע, כי "מכרה רשות מקר־קעי ישראל זכויות בקרקע שהיא קרקע עירונית, כהגדרתה בחוק מקרקעי ישראל, על פי הסכם, תעביר לוועדה המקו־מית שבמרחב התכנון שלה כלו־לה אותה קרקע 12% מהתקבולים שקיבלה בגין אותה קרקע".

הוועדה אשר דנה בהצעת החוק קבעה שיעורים אחרים ביחס לשי־עור חלף היטל השבחה מהתקבולים, לפיה יועברו שיעורים גבוהים יותר (14%–18%) לפי אשכולות הדירוג החברתי הכלכלי כדלקמן: "נכללה הקרקע ברשות מקומית המשויכת לאשכולות 1 עד 4 בדירוג החבר־תי כלכלי כהגדרתו בסעיף 448(ד) – 18% מהתקבולים שקיבלה בעת אותה קרקע, וברשות מקומית המשויכת לאשכולות 5 ו–6 לדירוג החברתי–כלכלי – 14% מהתקבו־לים כאמור".

תמיכות משרד השיכון

בקריטריונים של משרד הבי־נוי והשיכון לסיווגם של יישובים כפריים לאזורי עדיפות לאומית לשיכון, בין השיקולים לקביעה לאיזו קטגוריה (א1, א2, ב) יש לשבץ יישובים, נמצא הדירוג החברתי–כלכלי. בהתאם לסיווג היישובים, נקבע גובה הסבסוד בהוצאות הפיתוח שמשרד הבי־נוי והשיכון ייתן לבנייה חדשה המבוצעת ביוזמת המדינה, על פי החלוקה הזו:

קבוצה א1: סבסוד פיתוח בשיעור עד 70% מאומדן הוצאות הפיתוח.

קבוצה א2: סבסוד פיתוח בשיעור עד 50% מאומדן הוצאות הפיתוח.

קבוצה ב: סבסוד פיתוח בשיעור עד 20%.

יש לבדוק, האם בעקבות השינו־יים שחלו בדירוג חברתי–כלכלי יש צורך לעדכן את סיווגם של יישובים על מנת שיקבלו סבסוד ממשרד הבינוי והשיכון, בהתאם למצבם החדש.

השוואת דירוג האשכולות

מועצה	דירוג ישן	דירוג חדש	שינוי
אלונה	7	7	0
אשכול	7	6	−1
באר טוביה	6	6	0
בני שמעון	7	7	0
ברנר	8	8	0
גדרות	9	8	−1
גולן	5	6	1
גוש עציון	4	5	1
גזר	7	7	0
גליל עליון	6	6	0
גליל תחתון	7	7	0
גן רווה	9	8	−1
דרום השרון	9	8	−1
הגלבוע	4	5	1
הר חברון	2	5	3
זבולון	5	6	1
חבל אילות	4	5	1
חבל יבנה	5	7	2
חבל מודיעין	6	7	1
חוף אשקלון	5	6	1
חוף הכרמל	8	8	0
חוף השרון	9	8	−1
יואב	7	7	0
לב השרון	8	8	0
לכיש	5	5	0
מב. חרמון	6	6	0
מגידו	7	6	−1
מגילות	7	5	−2
מטה אשר	6	6	0
מטה בנימין	3	5	2
מטה יהודה	6	6	0
מנשה	4	6	2
מעלה יוסף	5	5	0
מרום הגליל	3	5	2
מרחבים	4	5	1
משגב	6	7	1
נחל שורק	2	4	2
עמק הירדן	5	5	0
עמק המעיינות	5	5	0
עמק חפר	8	8	0
עמק יזרעאל	8	7	−1
עמק לוד	3	5	2
ערבה תיכונה	9	7	−2
ערבות הירדן	6	6	0
רמת נגב	5	5	0
שדות נגב	4	5	1
שומרון	4	5	1
שער הנגב	7	6	−1
שפיר	3	5	2
תמר	6	5	−1

תקציב 2013-2014 והשפעתו על המרחב הכפרי

שר האוצר יאיר לפיד הטיל גזירות חדשות וביניהן: בוטלה החלטת ממשלה 2323, שעיקרה תכנית שיקום תשתיות ביישובים כפריים ותיקים, הואט קצב מתן המענקים למיכון החוסך בכוח אדם

יוגב שריד, מנכ"ל מבט מושבים

תקציב מדינת ישראל בשנת 2013 יעמוד על 388 מיליארד שקל ובשנת 2014 יהיה 408 מיליארד שקל. לתקציב החדש ולחוק ההס־דרים הנלווה לו יש השפעה מהותית על אורח החיים של כל תושב במדינת ישראל, ונמצאת בהם התייחסות נקודתית לסוגיות של המר־חב הכפרי. לצערנו, השנה אנו רואים פגיעה קשה בחלק גדול מסו־גיות הקשורות למרחב הכפרי.

משרד האוצר, האחראי על קביעת המדיניות הכלכלית ועל ביצועה, שבראשו עומד השר יאיר לפיד, הטיל גזירות חדשות: העלאת מס ההכנסה ב–1.5% וקיצוץ בקצבאות הילדים, העלאת המע"מ ב–1% ל–18%, העלאת מס החברות ב–1% ל–26%, העלאת המס על סיגריות ועל אלכוהול ומיסוי נוסף על הדיור.

בצד ההוצאה, כולל התקציב הקפאת תוספות שכר לעובדי המגזר הציבורי, הקטנת תקציב הביטחון, הפחתת קצבאות ילדים בשליש (קצבאות הילדים יינתנו באופן אחיד ללא קשר למספר הילדים במש־פחה), דחיית פרויקטים בתחום התשתיות והפחתת חלק מהתוספות לתקציב החינוך.

מבחינת נושאים הקשורים למרחב הכפרי, ישנן מספר פגיעות מהו־תיות לאור הצלחה אחת – הוחלט שלא יוטל מע"מ על הפירות וירקות כפי שלא הוטל עד היום. עמדתנו הייתה שלהחלטה על הטלת מע"מ על מוצרים אלו יש השלכות משמעותיות, הן ברמת היצרן (החקלאי) והן ברמת הצרכן.

הטלת מרכיב הוצאה חדש במערכת ייצור או שיווק תגולגל הלאה עד לרמת הצרכן הסופי, בשיעורי הביקושים. מדובר בסל מגוון ביו־תר של פירות וירקות, ונהגי צריכה שונים ביחס לפלחי האוכלוסייה המפולגת בהתאם לרמת ההכנסה.

סביר להניח, כי בסופו של דבר, יהיה משקל יתר לספיגת המס על ידי החקלאים, ולכן יקטן נפח הגבייה ונטל המס שלא ייגבה מהדרגים שמעבר למשק החקלאי יהווה "הוצאה נטו" חדשה של היצרן החקלאי, מה שעלול להביא לשינוי בהיקפי הגידול ובהרכבם בירקות ובפירות, ובהתנהגות הצרכנים על פי רגישותם לשינויים במחירים.

לצערנו, בחוק ההסדרים בוטלה החלטת ממשלה 2323, שעיקרה תכנית שיקום תשתיות ביישובים כפריים ותיקים. בהחלטה ניתן היקף תקציב של מיליארד שקל לעשר שנים ועד היום נוצלו רק עשרות מיליוני שקלים בודדים בפעילות של משרד החקלאות ופיתוח הכפר. החלטה זו הייתה אחת מההצלחות הגדולות של הממשלה הקודמת וחלק גדול מהמושבים נערכו ליישמה בשנים הקרובות. משום כך, אנו רואים בביטול החלטה זו שינוי לרעה בהתנהלות מול המרחב הכפרי.

בנוסף, הוחלט על האטה בקצב מתן המענקים למיכון בשל ההפח־תה בעובדים הזרים לחקלאות. במסגרת הסכם ההפחתה של העובדים הזרים משנת 2009, הוגדר סכום, 250 מיליון שקלים, לרכישת מיכון חוסך כוח אדם. עד כה, ניתנו מענקים בסך 160 מיליוני שקלים. לעמדתנו, אסור לפגוע במענקים אלו ממספר סיבות, שהעיקרית שבהן היא שגם היום המדינה אינה עומדת בהקצאת העובדים בפועל, לעומת ההיתרים הקיימים. בחוק ההסדרים ישנם עוד מספר סעיפים העלולים לפגוע בחברי המרחב הכפרי.

תקציב 2013–2014 הוא התקציב הראשון של הממשלה החדשה ומהווה סמן לעמדותיה בתחומי החיים בכלל, ובתחום המרחב הכפרי והחקלאות בפרט. אנו מקווים שחברי הכנסת וממשלת ישראל יבינו את חשיבות ביסוס המרחב הכפרי ויתמכו בעתיד בעצמה רבה יותר בסוגיות הקשורות למרחב הכפרי, על מנת לחזק את תושביו ועל ידי כך ליצור חברה הוגנת ושוויונית יותר.

בסימן שאלה

עו"ד איילת רייך-מיכאלי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

חבר על תנאי

החלטה על הפסקת חברות באגודה יכולה להתקבל רק לאחר בירור יסודי של קשרי החבר עם שאר החברים ועם האגודה. חשוב לבדוק אם בכוונתו לעבור ולהתגורר במושב, החוק קבע מבחנים שיעזרו להחליט

תקנון האגודה קובע, כי חברותו של חבר פוקעת "בעקרו את מו־שבו מהמושב או כש־אין במחשבתו להתיי־שב בו". מהם התנאים להפסקת חברותו של חבר על סמך סעיף זה בתקנון?

בית המשפט העליון, בשבתו כבית דין גבוה לצדק, קבע הבחנה בין חלקו הראשון של סעיף התקנון, "בעקרו את מו־שבו מהמושב", ובין סופו, "כשאין במחשבתו לה־תיישב בו" (בג"ץ 6627/88 נוימן נ' רשם האגודות השיתופיות, כפר אז"ר ואח', פ"ד נ"ד(5), 299).

בג"צ פסק, כי עניינו של ראש הסעיף במי שהיה תושב המושב ו"עקר" מן המקום. לפיכך, אם מגיעים לכלל מסקנה שפלוני "עקר" מן המקום, אין צורך להוסיף ולחקור באם בכוונתו לשוב ולהתיישב בו. לעומת זאת, "אין במח־שבתו להתיישב בו" נוגע למי שנתקבל כחבר באגודה, אך לא עבר להתגורר במושב.

בנוסף, בהתאם לתקנות אגודות שיתופיות (תשל"ג – 1973, סעיף 5(א)(3)), יש צורך בהח־לטת ועד ההנהלה או כל רשות אחרת שנקב־עה בתקנון האגודה על מנת שפקיעת החברות תקבל תוקף. גם בענייננו, על הרשות המוסמכת באגודה לבחון, טרם ההחלטה בדבר הפקעת החברות, אם בכוונתו של החבר אשר מעולם לא התגורר במושב להתיישב בו אם לאו.

החלטה בדבר כוונתו של חבר להתיישב במו־שב יכולה להתקבל רק לאחר שנערך בירור יסודי ובמסגרתו, יש לתת הזדמנות לנבדק להשמיע את שיש בפיו לומר ורק בסופו של דבר, לקבל החלטה רשמית על תוקף חברותו של אותו אדם באגודה.

מטבע הדברים, קשה לתת מענה חד–משמעי וברור לשאלה העוסקת במחשבתו או בכוונתו של אדם. לפיכך, בפסיקה נקבעו מבחני עזר, אשר נועדו לבדוק את מידת זיקתו של אותו אדם לאגודה שבה הוא חבר. ככל שזיקתו של אותו אדם תהיה חלשה, כך ניטה לומר, כי אין במחשבתו של אותו אדם לעבור להתגורר במו־שב ולהפך. אולם חשוב להדגיש – איננו עוסקים במדע מדויק ואין נסיבותיו של אדם אחד דומות למשנהו, לפיכך יש לבחון כל מקרה לגופו.

המבחנים העיקריים לקביעת מידת זיקתו של אדם לאגודה כפי אשר עלו עד היום בפסיקה הם: מקום מגוריו על פי מרשם האוכלוסין, מה מידת מעורבותו של אותו אדם בחיים השוטפים של האגודה – האם הוא משתתף באספות הכלליות? ממלא תפקיד באגודה? משלם את מסיה? משת־תף באירועים החברתיים המתקיימים בה? האם יש לו חברים, מכרים או בני משפחה באגודה?

נבחן גם הקשר של החבר לנחלתו – כמה זמן עבר מאז שקנה אותה? האם הוא נוהג לבקר בה בתדירות גבוהה או משפץ אותה? ומה תכ־ניותיו, האם רכש את המשק למטרות השקעה בלבד? האם הוא מאפשר למוכרים להמשיך לגור בו? היכן מתחנכים ילדיו של הקונה?

עוד אוסיף, כי אפשר לפנות לרשם האגודות, בבקשה כי יערוך בירור בשאלה אם יש בדעת החבר להתגורר במושב.

עובד של המושב נפגע ואינו מסוגל לעבוד. המושב מעוניין לפטר את העובד. האם עלינו לשלם לעובד שכר בתקופת ההודעה המוקד־מת על אף שאינו מופיע לעבודה?

"מעביד לא יפטר עובד שנעדר מעבודתו עקב מחלתו, במהלך תקופת הזכאות לדמי מחלה הצבורה לו לפי חוק זה או לפי הסכם קיבוצי, וזאת עד לתקופת הזכאות המקסימלית (חוק דמי מחלה תשל"ו–1976).

בהתאם לסעיף הנ"ל, ועל פי הפסיקה, מעסיק רשאי לפטר עובד שחלה רק לאחר שיאפשר לעובד למצות את כל ימי המחלה הצבורים לזכותו. לפיכך, תשובתי להלן כפופה להנחת היסוד, כי אפשר לפטר את העובד כאמור.

סעיף 6 לחוק ההודעה המוקדמת קובע, כי מע־ביד רשאי להודיע לעובד כי הוא מוותר על נוכ־חות העובד ועל עבודתו בפועל בתקופת ההודעה האמורה, כולה או מקצתה, ובלבד שישלם לעובד פיצוי בסכום השווה לשכרו הרגיל של העובד בעד התקופה שלגביה ויתר על עבודתו.

בענייננו, מחד גיסא, אין זה "ויתור" על עבו־דה בפועל על ידי המעביד, אלא בנסיבות שבהן העובד לא מסוגל לעבוד. מאידך גיסא, מקרה של אבדן כושר עבודה אינו מופיע בין הנסיבות המאפשרות "פיטורים והתפטרות בלא מתן הו־דעה מוקדמת".

לפיכך, בפסיקה נקבע, כי יש לתת הודעה מוקדמת לעובד שנעדר מהעבודה משום שאי־נו יכול לעבוד. בפסיקה נקבע: "עובד שפוטר זכאי לפיצוי על אי מתן הודעה מוקדמת לפי־טורים, גם אם בתקופה בגינה הייתה ההודעה צריכה להינתן, קיבל דמי פגיעה מהמוסד לבי־טוח לאומי" (ניצחונה פומרנץ נגד נשיונל מוד בע"מ).

כך גם נפסק על ידי בית הדין האזורי בתל אביב: "כאשר אין מדובר בנסיבות מיוחדות שבהן ניתן לטעון כי יש לפטר את העובד לאל־תר, זכאי כל עובד להודעה מוקדמת לפיטוריו. העובדה, כי הסיבה לפיטורים הייתה תאונת דרכים שעברה התובעת, אינה נימוק לשלילת ההודעה המוקדמת.

"טענה מסוג דומה נדונה בעבר על–ידי בית–הדין הארצי לעבודה, אשר פסק כי יש לשלם תמורת הודעה מוקדמת גם לעובדת שנפגעה בתאונת דרכים, ואשר קיבלה במקביל דמי פגיעה מהמוסד לביטוח לאומי (אסתר חמאל נגד ט.מ.ל. מיקרו מחשבים בע"מ).

מן האמור לעיל נובע, כי אין בעובדה שהעו־בד אינו מסוגל לבצע את עבודתו אצל המעב־יד, כדי לבטל את זכותו להודעה מוקדמת בעת פיטוריו. לכן, במקרה דנן, עליכם לשלם לעובד דמי הודעה מוקדמת.

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "איילת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום המסחרי–חקלאי ובליטיגציה.

המידע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

שלום בית

עו"ד אפרת חקיקת

כתובת לשאלותיכם
efrat@hakikat.co.il

עַזָּה כַּמָּוֶת אַהֲבָה קָשָׁה כְּשְׁאוֹל קִנְאָה

(שיר השירים ח' ו')

הרגש שהכי קשה להודות בו, קנאה, נודע עוד מימי קין והבל וגרם שם לרצח. ההתמודדות עמו הייתה קשה לשלושה אחים אוהבים, שגילו את הקנאה אצל נשותיהם, אבל בזכותה ניצלו המשפחה והעסק המצליח

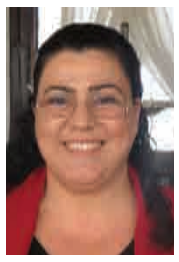

במקרא יש שלושה סי־פורים המתרחשים בתוך משפחה ובוחנים את הקנאה העזה והכואבת הקיימת לא פעם דווקא בין אחים: סיפור קנאת קין בהבל – שסופו רצח, סיפור יעקב ועשיו – שהסתיים בגזילת הבכורה, וסיפור יוסף ואחיו שסופו מכירת יוסף למצרים.

כשאנחנו חושבים על קנאה בין בני משפחה, מיד עולה בנו התנגדות ושיפוטיות כלפי האדם ה"נאשם" בקנאה, אבל אם נודה באמת נבין שעמוק–עמוק בפנים, הקנאה היא רגש טבעי ואנושי שקיים אצל כל אחד מאתנו, גם אם הח־יים מיטיבים עמנו ואנחנו משתוקקים לפרגן לאחים המצליחים שלנו.

הרגש העז והבלתי–נשלט הזה עלול להתעו־רר כשההורים מעדיפים את אחד האחים על פני האחרים, כשחלוקת ההון המשפחתי או התמיכה אינם שווים, ולמרבה הצער, גם בעקבות אירו־עים פעוטים וחסרי חשיבות.

מעצמה משפחתית

משפחת דור היא משפחה מבוססת וותיקה במושב בעמק יזרעאל, שמחזיקה שני משקים פעילים המתפרנסים מרפת משותפת. ההורים ושלושת הבנים עובדים יחד בעסק הגדול. הבן הבכור קנה משק במושב, הבן האמצעי בנה בנ־חלת ההורים והבן הצעיר בנה בהרחבה – כולם התיישבו והסתדרו בעזרה נדיבה של ההורים ובתמיכתם.

כל הבנים הקימו משפחות והמעצמה המשפח־תית נראתה כאידיליה אמתית: המשק משגשג ומחזיק יפה את כל ארבע המשפחות, לכל הא־חים בתים גדולים ומרווחים, ולכל משפחה שני כלי רכב שנקנו על ידי העסק, ומנוהלים כצי רכב אחד.

סדקים ראשונים

הסדקים החלו להיפער בלי שום סיבה נראית לעין. אף אחד מבני המשפחה אינו יכול להצ־ביע על הנקודה שבה החלה המתיחות בין הב־נים, אך היא הלכה והתעצמה. תוך פחות משנה הם הגיעו אליי בבקשה ליישור הדורים משפטי. מה קרה?

משיחות שערכתי בנפרד עם כל אחד מהב־נים בלוויית אשתו, התבררה לי יותר התמונה: נראה ששלוש הכלות שהצטרפו למשפחה לא נזהרו, נכנסו אל מערכת השיקולים הכלכליים במשק ולמעשה, היו גורם תבערה, מבלי שהת־כוונו לכך. זה לא נעשה בזדון כמובן, פשוט לא היה בהן את החומר הנוסטלגי המעדן, המשמן והמרכך שהיה בין האחים.

אחת מהן סיפרה על כעס שנולד בה כשכ־לת האח הצעיר קיבלה מהעסק המשותף רכב חדש, בזמן שהיא עצמה ממשיכה לנהוג ברכב ישן יחסית, למרות שהיא "ותיקה" יותר במש־פחה. אחרת העלתה את נושא התדלוק: "כולם מתדלקים בחינם ממכל הסולר שבמשק ההורים, ורק אני צריכה לשלם על בנזין ברכב שלי...". כלה שלישית דיברה על בייביסיטר לילדים: "הסבים נמצאים כל רגע פנוי עם הילדים של האח הצעיר, ולנו הם לא עוזרים בכלל".

להדליק את האור

בכל אחת משלוש הפגישות הופתעתי לראות שהבנים, האחים, כלל לא הבחינו בקנאת בנות זוגם ובהשפעתה עליהם. כל אחד מהם תמך באשתו ואישר את התחושות שלה, בלי לנסות להכיר במשמעות הקנאה והעוינות.

הצעתי לערוך מפגש משותף לכולם, שבו "הדלקנו את האור", פשוטו כמשמעו. כצופה מן הצד יכולתי להאיר לעיניהם את גורמי המתח, ויחד ניתחנו את השתלשלות האירועים ושמנו את הדברים בפרופורציה הנכונה. זה לא היה פשוט, אבל נאמרו במפגש הזה דברים שקשה להגיד בסיטואציות יום–יומיות.

מניסיוני, ברגע שמתלקחת האש בגזרת בני הזוג, היא עלולה להתפשט כשריפה בשדה קו־צים, לכלות כל חלקה טובה ולהרוס במחי יד עסק משגשג שמצליח לפרנס בכבוד ארבע משפחות. חשוב להסתכל טוב–טוב על האל־טרנטיבה של "פירוק החבילה" ועל המחירים שלה, הכלכליים והמשפחתיים.

חתנים, כלות - הישארו בצד!

השלב השני כלל את ההבנה שכל העסק המשפחתי מבוסס על הקרבה ועל החום בין האחים והוריהם, כאשר הרגש המשפחתי אינו פחות בחשיבותו מהשוויון ומהצדק המוחלט. שלוש הנשים במקרה זה היו נבונות דיין כדי להסכים לקחת צעד אחורה.

ההחלטות העסקיות יישארו מעתה בין ההו־רים והבנים בלבד. הם הקימו חברה בע"מ לני־הול העסק המשפחתי, הגדירו את חלוקת המנ־יות ותחומי האחריות הניהולית לכל אחד מהם בעסק המשותף, מתוך הבנה שאי אפשר לנהל עסק גדול כל כך כמו מכולת שכונתית קטנה. ניסחנו כללים שיוצרים הפרדה בין ההוצאות המשפחתיות הפרטיות ובין ההוצאות העסקיות הרשמיות.

אין לי ספק שיש צורך בזמן מרפא כדי להחזיר את הגלגל לקדמותו, אבל נראה שבהנחיית מע־רכת הכללים שניסחנו יחד, הדבר יצלח בידם.

הכותבת, עורכת דין ונוטריון משנת 2000, עוסקת ביצירת הסדרים משפחתיים בנחלות במושבים.

שולטת ברחבה

טל הללי, מכפר בן נון, הרשימה את דידי הררי במופע משופע בכוכבים שהפיקה לפני תשע שנים כדי לממן טיפול מציל חיים לאביה. מאז, היא המשיכה לנהל את מרכז המחול שהקימה ב-99' ואף השתתפה עם חניכותיה בגמר גביע המדינה. ביורו 2013 לנבחרות עד גיל 21, טורניר הכדורגל הגדול והחשוב ביותר שאירחה ישראל, לא ישרקו לפתיחה לפני שהללי ו-200 הרקדנים שבחרה יעשו את התנועה האחרונה

אבי אובליגנהרץ

מה משותף לזינדין זידאן, לרודי פלר, ללואיס פיגו, לפרנק למפארד, לאנדראה פירלו, לפטר צ'ך ולראול? כל השחקנים האגדיים האלה ועוד רבים טובים אחרים החלו את הקריירה הבין-לאומית שלהם באליפות אי־רופה לנבחרות עד גיל 21.

חובבי הכדורגל המקומיים זכו השנה לשי נדיר למדי – במקום להרחיק עד אירופה ולהוציא כסף רב על טי־סות ועל מלונות בדרך לטורניר, הם ייאלצו לוותר על ביקור בדיוטי פרי ולאחר נסיעה קצרה ברכב, הם יוכלו לראות את היורשים של כריסטיאנו רונאלדו, ויין רוני, קלאס יאן הונטלאר וחבריהם מלהטטים על כר הדשא באצטדיונים טדי בירושלים, בלומפילד בתל אביב, המושבה בפתח תקווה והעירוני בנתניה.

לראשונה בתולדותיה, ישראל תארח אירוע בסדר גודל שכזה, המאגד את שמונה הנבחרות הטובות בי־בשת, שישחקו בשני בתים. תהיה זו ההופעה השנייה בלבד של הנבחרת הצעירה במפעל החשוב, הפעם הרא־שונה התרחשה בהולנד 2007. יורו 2013 ייפתח ב-5 ביוני (יום רביעי הקרוב) בנתניה, במשחק בין ישראל לנורבגיה, ויינעל בגמר שיתקיים באצטדיון טדי ב-18 בחודש.

הישראלים ייאלצו להתאמץ לא רק מול הנורבגים, שבשורותיהם בולטים הבלם תומאס רונייה (סלטיק) והחלוץ ג'ושוע קינג (בלקבורן). חניכיו של גיא לוזון

טל הללי. "לא אשכח כיצד נכנסתי להלם תרבות בגמר הגביע הראשון שבו השתתפנו"
צילום: קארין כהן-אלמוג

יצטרכו להזיע גם מול איטליה, שבה מכ־כבים החלוץ והתסרוקת סטפן אל שערא־ווי (מילאן), מרקו וראטי (פריס סן ז'רמן), מתיאה דסטרו (רומא) ולורנצו אינסינייה (נאפולי).

הנבחרת הישראלית הצעירה תתמודד עם אנגליה הפייבוריטית, אשר נשענת על החלוץ ווילפריד זאהה, שמנצ'טר יונייטד שילמה עליו 15 מיליון ליש"ט (והשאי־לה העונה לקריסטל פאלאס), על הקשר ג'ק רודוול (מנצ'סטר סיטי) ועל שלישיית המופלאים מליברפול: ג'ורדן הנדרסון, ג'ונג'ו שלבי וראהים סטרלינג.

בראש הבית השני ניצבת האלופה מספרד, ששואפת להניף את הגביע הרביעי בהיס־טוריה שלה והשני ברציפות במפעל היוקר־תי. המשימה הלא-פשוטה תיפול בעיקר על כתפיהם של שוער מנצ'סטר יונייטד ואלוף אנגליה הטרי, דויד דה חאה, איקר מוניי־אין (אתלטיקו בילבאו), והכוכבים העולים ג'ראר דאולפאו (ברצלונה) ואיסקו, שהו־ליך את מלאגה לרבע גמר ליגת האלופות ומוערך כיום ביותר מ-25 מיליון יורו.

בהגמוניה הספרדית ינסו לחבל גרמ־ניה, שבה מכבים הקשר לואיס הולטבי (טוטנהאם), הקשר מוריץ לייטנר (בורו־סיה דורטמונד, סגנית אלופת אירופה) והחלוצים פנייל מלאפה (בורוסיה מינ־שנגלאדבך) וסבסטיאן פולטר (נירנברג); הולנד, ששמה את יהבה על החלוץ לוק דה יונג (מינשנגלדבאך), קווין סטרוטמן (פ.ס.וו איינדהובן) וצמד כוכבי איאקס: ריקרדו ואן ריין ודיילי בלינד; ורוסיה, בשורותיה בולטים פדור סמולוב, מלך השערים של הנבחרת הצעירה (אנז'י מחצ'קאלה), דניס צ'רישב (ריאל מדריד), אלאן דזאגוייב (צסק"א) ואלכסנדר קורקו־רין (דינאמו מוסקבה).

בעוד הנבחרות עסוקות בהכנות האח־רונות ובלימוד היריבות, נבחרת נוספת מחממת מנועים הרחק מאור הזרקורים ומתאמנת סביב השעון באצטדיון רמת גן, לקראת שריקת הפתיחה. בקבוצה הזו ישתפו פעולה על כר הדשא כ-200 רקד־נים - עליהם מנצחת טל הללי - שנבחרו מבין אלפי תלמידי מחול.

כל הרקדנים מתחנכים בשלוחות מרכז "מחולות", הפועל במועצה האזורית גזר (שלוחת בית חשמונאי ושלוחת נען), במתנ"ס מזכרת בתיה, במרכז בית דורון - מרשת מפעלי "בית עמנואל" ברמת גן, ובבתי הספר "לב טוב" הרצליה, "שנקר" ו"דינור" בחולון. מעבר למשחק הפתיחה, הרקדנים של הללי ילוו את כל משחקי הטורניר ולפני כל התמודדות הם יפרסו את דגלי הנבחרות הנאבקות במגרש.

"ההתרגשות היא עצומה. אני ישנה בזמן האחרון ארבע שעות בלילה והילדים שלי שכחו מהקיום ומהשם שלי. זאת תקופה קשה, שדורשת הרבה לוגיסטיקה ואופר־ציה, ולכן אני בקושי נמצאת בבית. אני צריכה לוודא שהכול דופק ולתאם בין הגורמים השונים המעורבים במופע וב־טקס, אבל הסיפוק הוא אדיר, היות וה־מטרה היא מאוד חשובה", מדגישה הללי, המתגוררת בכפר בן נון שבעמק איילון עם בן זוגה, בן המושב ובעל חוות סוסים לרכיבה, ועם שלושת ילדיהם.

הופעה בהתנדבות בגמר הגביע

הללי נולדה בדימונה לפני 40 שנה ואת צעדי הריקוד הראשונים שלה עשתה בגיל שש. היא בוגרת בית הספר למחול "בת דור" בבאר שבע, תואר ראשון ותעודת הוראה מהאקדמיה למחול בירושלים. מאז שסיימה את לימודיה, צברה הללי קילומ־טרז' אדיר כמורה למחול וכוכריאוגרפית של להקות הייצוגיות של בת ים, בית דגן, מזכרת בתיה, המועצות האזוריות גזר ועמק חפר, ושלל בתי ספר ברחבי הארץ.

בשנת 1999 היא החליטה למקצע את פעילותה וייסדה את "מחולות", המר־כז לתנועה ולמחול, המאגד כ-20 מורים שמלמדים מחול בקרוב ל-100 קבו־צות לימוד במרכזים קהילתיים, במרכזי ספורט, במועצות מקומיות ואזוריות, בבתי ספר ובמסגרות פרטיות - מהרצליה ועד בית שמש.

בשנת 2004 ארגנה טל הללי מופע לג־יוס תרומות למימון הטיפול במחלת הסר־טן שבה חלה אביה, אלי הללי זכרו לברכה, שבשנות ה-80' כיהן כראש עיריית דימו־נה. הערב, שבו השתתפו, בין השאר: שלמה בראבא, מוני מושונוב, אבי גרייניק, נתן כהן ("הנשמות הטהורות"), להקת חמסה, אמנים מקומיים והיא-עצמה, שעלתה לבימה בריקוד שהקדישה לאביה - הופק על ידה בלבד, מאמץ שהותיר רושם רב על המנחה, שדרן הרדיו ובן עירה, דידי הררי.

לפני כשנה, הררי פנה אליה וביקש ממנה להופיע בהתנדבות עם הרקדניות שלה בגמר גביע המדינה בכדורגל. הללי נענתה לאתגר והפכה יחד עם "מחולות" לחלק מהתכנית האמנותית הקבועה במש־חקים רשמיים של ההתאחדות לכדורגל. להקת המחול שלה הופיעה גם במשחקי נבחרת ישראל במוקדמות המונדיאל נגד פורטוגל ורוסיה, ובגמר הגביע האחרון בין הפועל רמת גן ועירוני קריית שמונה.

באופן טבעי, אחרי שישראל נבחרה לארח השנה את אליפות אירופה לנבח־רות עד גיל 21, פנתה ההתאחדות להללי והפקידה בידיה את ההפקה האמנותית של טקס הפתיחה, שיועבר בשידור חי ליותר מ-100 מדינות ולמיליוני צופים ברחבי העולם.

בהפקה המושקעת על משטח הדשא יש־תתף גם אייל גולן, שיבצע עם מיטל דה רזון את השיר הרשמי של יורו 2013 - "You're always my number one" (בתרגום חופשי: "את/ה תמיד מספר אחד בשבילי", א"א), ולצדם ירקדו כ-200 רק־דנים (כ-15 רקדנים וכל השאר רקדניות) בתלבושות ססגוניות של "מחולות".

כל להקה המשתתפת במופע למדה בנפ־רד חלק מהקטע האמנותי וכשבועיים לפני הטקס החלה הקבוצה הגדולה, בניצוחה של הללי, בחזרות משותפות, כך שהכול יתח־בר למופע ענק.

כל פרט וכל מהלך בטקס חייב לעבור אישור של התאחדות הכדורגל האירופית (אופ"א), כולל המופע האמנותי, שבמסגר־תו יישאו הרקדניות דגלי ענק של הנב־חרות המשתתפות. "אופ"א מעורבת בכל פרט ויורדת לרמת רקדקנות מדהימה. כל מילה שיוצאת לתקשורת, ובעצם כל דבר שקשור לאירוע מחייב אישור של אופ"א. זאת אופרציה לא פשוטה מצד אחד ומצד שני, אנחנו אנשי מקצוע. אנחנו כל הזמן מתקשרים בטלפון ובמייל, וכל אחד יודע בדיוק מה הוא צריך לעשות".

כיצד ניגשים לביצוע פרויקט בסדר גודל שכזה?

"בסבלנות רבה... מתחילים בבניית תק־ציב על פי הצרכים של המופע, כמות שעות העבודה, כמות הרקדנים, עלות התלבושות וכדומה. בניתי הצעת תקציב שלוש-ארבע פעמים לפני שהוא אושר, אחרי לא מעט קיצוצים.

"נאלצתי, למשל, להוריד את כמות הרקדנים בחצי, אבל למרות זאת, אני מב־

<<<

> "ההתרגשות היא עצומה. אני ישנה בזמן האחרון ארבע שעות בלילה והילדים שלי שכחו מהקיום ומהשם שלי. זאת תקופה קשה, שדורשת הרבה לוגיסטיקה ואופרציה, ולכן אני בקושי נמצאת בבית. אני צריכה לוודא שהכול דופק ולתאם בין הגורמים השונים המעורבים במופע ובטקס, אבל הסיפוק הוא אדיר"

חניכי "מחולות" על כר הדשא. "אופ"א מעורבת בכל פרט ויורדת לרמת רקדקנות מדהימה"
צילום: ניר קידר

טיחה שזה לא יפגע באיכות המופע שלנו. השלב הבא היה בחירת הקבוצות של 'מחולות' שישתתפו באירוע, מבחינת גילאים ומבחינת יכולת טכנית. מדובר ברקדניות צעירות ולא מקצועיות מכיתה ו' ועד כתה י'. בהמשך תוכנן הריקוד וכל מה שמסביב, לימוד המורים של הקבוצות ותחילת חזרות, תוך סגירה אין-סופית של פרטים ופתירת בעיות המתעוררות תוך כדי תנועה".

האם יש הבדל בהופעה בפני קהל באי־רועי מחול ותרבות להופעה בפני עשרות אלפי אוהדי כדורגל?

"לא אשכח כיצד נכנסתי להלם תרבות בגמר הגביע הראשון שבו השתתפנו. יש אנרגיות מטורפות שקשה לקלוט כשצופים במשחק בטלוויזיה. הקהל מקפיץ לך את האדרנלין וזאת חגיגה צבעונית מרהיבה. חודש אחרי הגמר, עוד הצוות ואני הסתובבנו באופוריה והאנרגיות לא נרגעו.

"בדרך כלל, המופע שלנו הוא בהפסקת המשחק ואינו משודר בטלוויזיה. הפעם, המופע יהיה חלק מהטקס שלפני משחק הפתיחה ולכן הוא ישודר ויראו אותנו לפחות בכל אירופה. מה גם, שיהיה לנו פי ארבעה יותר רקדנים ונרקוד לראשונה עם הדגלים, כך שאי אפשר כלל להשוות בין מה שקורה באירועים רגילים להופעות במגרשי כדורגל ול'יורו' במיוחד".

כיצד מתגברים על ההתרגשות ועל פחד הקהל שהרקדניות הצעירות עלולות לחוש?

"באמצעות המון שיחות וחזרות אינטנסיביות לקראת האירוע, שלוש-חמש חזרות בשבוע, שמביאות אותן למצב שבו הריקוד הוא חלק בלתי-נפרד מהן, והן חולמות ונושמות את הריקוד. אהיה שם לצדן עם צוות של 20 מורות, שילווה אותן על כל צעד ושעל ואף ירקוד אתן.

"ההתרגשות הגדולה, אגב, היא לא רק הטקס, אלא גם החזרה הגנרלית עם אייל גולן יומיים לפני הטקס. אני מאמינה שזה מאוד ירגיע אותן כשאייל יעלה אתן, ישיר ויצטלם אתן. זה טוב מאוד שמתרגשים, כי להגיע למופע מבלי להתרגש זה אסון טבע".

מה מאפיין את המופע שלכם בטקס?

"המוטיב המרכזי שלנו הוא ישראל מאחת ולכן המוזיקה ישראלית, התלבושות כחול-לבן והריקודים הם בהתאם. ישראל, למעשה, מחבקת את כל הנבחרות האורחות והרעיון האמנותי המבריק לתמונת הסיום הוא של דידי".

מה לדעתך זה יעשה לקריירה שלך? יורו 2013 יהיה קרש קפיצה לקריירה בין-לאומית?

"אין ספק שזה ייתן הכרה וגאווה גדולה מאוד ל'מחולות'. ביום העצמאות האחרון הפקתי מופע למועצה המקומית גזר בהשתתפות 150 רקדנים, אבל פה מדובר באופרה אחרת לגמרי. זהו אירוע בין-לאומי עם חשיפה אדירה ואני מקווה שזאת תהיה עליית מדרגה עבורי, מבחינת כניסה לתחום ההפקות.

"בעקבות זאת, אולי אוכל להפיק מבחינה אמנותית את טקס הפתיחה של המכבייה הבאה וטקס הדלקת המשואות בהר הרצל. אני בהחלט מרגישה בשלה לכך, הודות לכל ההפקות הרבות שעשיתי עד היום.

"לגבי הפן הבין-לאומי, אני יכולה רק לקוות. אני פתוחה להצעות, אבל כרגע, 99% מזמני מוקדש להפקת ולהצלחת החלק האמנותי של יורו 2013. זה לא רק הצלחה שלי, אלא של ישראל, שמארחת פעם ראשונה אירוע שכזה, וכולנו מקווים להפגין את מקסימום המקצועיות והיכולת שלנו בתכנון ובהפקה, כדי שנארח עוד הרבה אירועים מהסוג הזה בארץ".

"יש אנרגיות מטורפות שקשה לקלוט כשצופים במשחק בטלוויזיה. הקהל מקפיץ לך את האדרנלין וזאת חגיגה צבעונית מרהיבה. חודש אחרי הגמר, עוד הצוות ואני הסתובבנו באופוריה והאנרגיות לא נרגעו. בדרך כלל, המופע שלנו הוא בהפסקת המשחק ואינו משודר בטלוויזיה. הפעם, המופע יהיה חלק מהטקס שלפני משחק הפתיחה ולכן הוא ישודר ויראו אותנו לפחות בכל אירופה"

הרקדנים של טל הלל. "אי אפשר כלל להשוות בין מה שקורה באירועים רגילים להופעות במגרשי כדורגל ול"יורו' במיוחד". צילום: עודד קרני

הרקדניות עולות למגרש. "אני מאמינה שזה מאוד ירגיע אותן כשאייל גולן יעלה אתן, ישיר ויצטלם אתן" צילום: עודד קרני

מחזיר עטרה לפרנה

רודד עטיה, בן 39, משחזר במושב שרשרת את הריחות ואת הטעמים של ילדותו. במסעדה שפועלת כבר שנה וחצי בתוך ביתו הוא מגיש מאכלים טוניסאיים שבושלו בתנור המסורתי שחפר בחצר, ממצרכים טריים הגדלים במושב

השף רודד ליד הפרנה. "מתברר שאפילו סוגי העצים הנשרפים בתחתית הסיר משפיעים על הטעם"

השף רודד במטבח ביתו, שהיה של סבתו. "לא הייתי צריך להתאמץ לחפש את הייחודיות"

כתבה וצילמה: חני סולומון

השף רודד (רודי) עטיה אינו נח לרגע. גופו ומילותיו משדרים התלהבות ואהבה מהעשייה בעשר האצבעות היצירתיות שלו. בבחירה שלו בבישול המסורתי של סבתו הוא הצליח להשיב סגנון בישול שהיה נהוג פעם, בטוניס, אבל נזנח כאן בארץ.

רודד, אני חייבת לשאול: מאיפה השם הזה?

עטיה: "נולדתי במלחמת יום כיפור בעת שאבי מרדכי שירת במילואים ליד נחל רודד, בדרך לאילת. צריך לזכור שבאותם הימים עוד לא היו טלפונים סלולריים והדרך היחידה של אבא לדעת שנולדתי הייתה לשמוע את זה ברדיו – שם הכריזו על התינוקות החדשים שנולדו. כאשר אבא שמע ברדיו שנולד לו תינוק, הוא התייעץ עם החבר'ה ויחד הם החליטו על השם רודד".

עטיה, דור שלישי במושב שרשרת, הוא השלישי מתוך ששת ילדי המשפחה וגם היחיד שנשאר לחיות במושב כבן ממשיך במשק של סבתו האהובה שרה עטיה זכרה לברכה, שהשאירה לו גם את אהבת הבישול.

כבר בילדותו הוא אהב לעזור לבשל במטבח, במיוחד עם הסבתא. השנה הוא מפגין את כישוריו לראשונה גם בפסטיבל "מהשדה לצלחת" המתקיים בצפון הנגב בימים אלה, במסגרתו יארח סועדים בממלכתו במושב.

בצבא, למרות שרצה להיות חייל קרבי, הוא הגיע בסופו של דבר ליחידה עורפית. בהזדמנות הראשונה שבה בישל לחיילים במקום הטבח זה הספיק למפקדים שלו – והם מינו אותו לטבח. גם במילואים הוא המשיך לבשל, אך עדיין לא חשב על הפיכת התחביב למקצוע.

אחרי הצבא ניסה ללמוד את העבודה בבניין, אך לאחר כשנה הבין שזה לא בשבילו. רק בגיל 25 הבין עטיה שאין לו ממה לברוח יותר, וכי זה מה שהוא נועד להיות – שף. מרגע שהפנים זאת, יצא ללימודים בבית הספר למלונאות תדמור, ולאחר שסיים את לימודיו, למד תזונה בבאר שבע.

יש הרבה אנשים שאוהבים לבשל, למה בחרת להיות שף?

"כילד, החלומות שלי היו דווקא להיות חקלאי מצליח. אני זוכר שמאז ומתמיד אהבתי מאוד את הקשר עם האדמה, לכן חשבתי שלהיות חקלאי במושב זהו העיסוק האידיאלי בשבילי. בפועל, כמובן, זה לא קרה, והפכתי לשף.

"אין ספק שלשעות שהייתי מבלה במטבחה של סבתי הייתה השפעה עצומה על בחירת המקצוע. נמשכתי למטבח שלה כמו מגנט בעת שהיא הכינה את התבשילים הטוניסאיים המסורתיים.

"בזמן לימודיי בתדמור כבר היה לי ברור שהמטבח שלי יהיה מיוחד, ויחושו את טביעת האצבע שלי. במיוחד בכל הקשור לאוכל הבריא, עוד הרבה לפני שזה הפך לטרנד. מטבח הדוגל בשימוש בחומרי גלם טבעיים, ללא צבעי מאכל, חומרים משמרים וחומרי טעם מלאכותיים כאבקות מרק למיניהן. ושוב, זה בה מהמטבח של סבתא ואימא אסתר. הנשים במטבח הטוניסאי בישלו כל יום אוכל טרי השונה מהיום הקודם, ולעולם לא נזקקו לתוספת מלאכותית ומודרנית.

"לאחר הלימודים הגסטרונומיים חייתי ועבדתי במקומות שונים בארץ: אילת, ירושלים ותל אביב הגדולה, שממש לא אהבתי לחיות בה. הבעיה היא שאנשים אהבו את האוכל שלי, כולל מפורסמים שהזמינו שאבשל בביתם. הסיפוק המקצועי סייע לי לשרוד שם, אבל זה לא החזיק מעמד זמן רב, וחזרתי הביתה, לדרום.

"באותם הימים חשבתי שהשיא בשבילי הוא פתיחת מסעדה משלי, 'גאטו איטליאנו' בנתיבות, שבה עבד גם אחי אלי כשותף. במשך תשע שנים בישלתי לסועדים בהנאה רבה, אך לא ויתרתי על הלינה בלילה בבית במושב. הנוף המרגיע נותן כוח להתחיל את היום. וכך הלך והתבשל בי הרעיון, שבעצם אני צריך לבשל כאן במושב.

"לבני המשפחה והחברים היו חששות. מי יגיע למסעדה במושב, ועוד בדרום הרחוק, הם שאלו בדאגה. אך אני התעקשתי, הלכתי עם הלב, עם האמת ועם הרעיונות שלי. היום אני משוכנע שזאת הייתה החלטה נכונה ושהבישול זאת השליחות שלי בחיים. לבשל אוכל טוב ובריא ולהקנות לאחרים את האהבה לאוכל איכותי. וכך גם מתנהל המקום כבר שנה וחצי מאז שפתחתי אותו".

מה מיוחד במטבח שלך?

"כל יום מתנהל בצורה קצת שונה, תלוי בהזמנות שהגיעו. המטבח שלי כשר, אך מאוד מגוון. יש שפים רבים שמלמדים בישול, וכל אחד מנסה להיות יחיד ומיוחד. במקרה שלי, לא הייתי צריך להתאמץ לחפש את הייחודיות. זה פשוט היה כאן כל הזמן, אותו מטבח בסיסי ומוכר לי כל כך, התבשילים המסורתיים שצמחו והשתדרגו מתוך הקשר שלי למטבח הטוניסאי של משפחתי במושב.

"הכוונה לבישול בסיר הפְּרֵנָה העשוי ברזל יצוק, שחציו שקוע באדמה. האדמה המקומית מעורבבת עם חציר ומחזיקה היטב את הסיר הענק והעמוק. שיטת הבישול בפרנה, בבישול ובאפיית לחמים ופיתות דשנות מרתקת את המבקרים במסעדה. למדתי את כל הנושא כמובן מסבתי ומחברותיה, סבתות נוספות שהיו הגרעין המייסד של המושב.

"נשות הדור השני במושב בישלו גם הן בעזרת הפרנה, אך כאשר תנורי הבישול המשוכללים והמודרניים והמיקרוגל השתלטו על חיינו, הם דחקו את הבישול המסורתי ורבים חדלו להשתמש בו. דווקא אני מצאתי בו אוצר יקר והוא משמש כציר המרכזי של מטבחי".

חזרו למסורת המוכרת

מושב שרשרת, מיישובי הפועל המזרחי, שוכן בנגב הצפוני–מערבי, דרומית לנתיבות. מייסדי המושב, שהוקם בשנת 1951, היו עולים מטוניס והוא היה ראשון משרשרת המושבים הדתיים (מכאן שמו) שהוקמו באזור – מלילות, מעגלים, גבעולים ושיבולים. שטח המושב כ–6,000 דונם וחיים בו כ–60 בעלי נחלות. יש בו שגם שכונת הרחבה שנבנתה לפני כעשור על שטחי הציבור במרכז הישוב.

"בעצם קרה כאן משהו מעניין. חברי המושב שמעו תגובות מפרגנות של הסועדים שהגיעו למסעדה שלי וחלקם התעניינו שוב בבישול בפרנה. כתוצאה מכך, מספר נשים במושב חזרו למסורת המוכרת.

"אין ספק, שטעם האוכל שבושל בפרנה שונה ומיוחד. מתברר שאפילו סוגי העצים הנשרפים בתחתית הסיר משפיעים על הטעם. יש הבדל בין עץ זית לעץ הדר, למשל. צריך לדעת איך לעבוד אתו, וגם לדעת מתי להוציאו את הבשר או המאפה בזמן, שלא יישרף.

"כך אני מבשל צלעות עגל, אסאדו, שיפודים, עופות שלמים ועוד. אני משתדל לבשל מצרכים מהחקלאות הגדלים במושב ובמושבי האזור. חשוב לי שחומרי הגלם יהיו הכי טריים שאפשר, נקיים מריסוסים ומשאר חומרים מלאכותיים. אפילו את הביצים אני אוסף מ–15 התרנגולות המסתובבות חופשי בחצר".

זה הסיפור, בקצרה

מצבו של הסיפור העברי הקצר בחנויות הספרים רע והוצאת קובץ סיפורים מתורגם אינה משתלמת. על כך מסכימים תרזה בירון-פריד (עורכת ראשית ב"ספרייה לעם"), נגה אלבלך (עורכת ספרות מתורגמת בהוצאת "הקיבוץ המאוחד" ומחברת הספר "הדחיפה") ואבידן רייך, מחבר הספר "עץ נופל ביער". "שבוע הספר העברי" ה-52 לא יציל את הסיפור הקצר, גם בעולם אין קונים

"שבוע הספר העברי" ה–52 יחל השנה ב–5 ביוני ויימשך עד 15 בחודש. האירועים המרכזיים יתקיימו בחמש ערים: תל אביב (כיכר רבין), רמת גן (כיכר רמב"ם), כפר סבא (רחבת בית ספיר), חולון (רחבת המדיטק), ירושלים (גן הפעמון). מלבד האירועים בערים אלה, יוקמו דוכנים לממכר ספרים גם בעשרות יישובים נוספים ברחבי הארץ.

במהלך כל ה"שבוע", שהוא בעצם עשרה ימים, יתקיימו בירידים אירועי תרבות שרובם יוקדשו ל"דור העתיד" – ילדים ובני נוער, ובמסגרתם יפעלו מוקדי יצירה והקהל יפגוש בהם סופרים ומשוררים, ישתתף בערבי שירה ובערבי עיון. ברוב הפעילויות הכניסה חופשית.

יריד הספרות והספרים הממשמש ובא הוא הזדמנות לדון במצב אחד הז'אנרים הוותיקים בספרות העברית החדשה, שרבים מסופרינו יצרו במסגרתו, ובעתידו – הסיפור הקצר. לדיון צירפנו את תרזה בירון–פריד, עורכת "ספרייה לעם", בהוצאת עם עובד (עם שני עמיתים), את נגה אלבלך, עורכת ספרות מתורגמת בהוצאת הקיבוץ המאוחד – ספריית פועלים ומחברת הספר "הדחיפה" ואת אבידן רייך, מחבר הספר "עץ נופל ביער", בהוצאת עם עובד.

בשנים האחרונות יש נטייה בהוצאה לאור ובתקשורת להספיד את הסיפור הקצר. האם יש לדעתכם הצדקה לנטישת הז'אנר? האם היא נובעת מבחירת הקוראים או משיקולי הכותבים?

תרזה בירון–פריד: "אנחנו המו"לים אכן משתדלים (ולא תמיד מצליחים) לפרסם פחות סיפורים קצרים, וזאת מסיבות מסחריות: הסיפור הקצר ירד לאחרונה מגדולתו בקרב הקוראים שלנו – גם אם לא בקרב הכותבים והמבקרים – והקורא של ימינו לרוב מעדיף לשקוע ביצירה ארוכה, שתלווה אותו במשך ימים מספר. הרומן כז'אנר מתאפיין בשפע ואף בעודפות, ואילו סודו של הסיפור הקצר הוא דווקא בצמצומו ובגבישיות שבו".

אבידן רייך: "מבחינה ספרותית, אין לכך שום הצדקה וההפסד שלנו הוא גדול. יש משהו מאוד אסתטי בסיפור קצר. אני מוצא יופי רב בחדות התיאורים, בהידוק העלילה, בשלמות הסיפור.

"בזמן מלאכת הכתיבה, המחבר מרים את הסיפור באוויר שוב ושוב, מטלטל אותו בחוזקה ומנער ממנו את המשפטים העודפים. זה מרתק לקרוא סיפור שבו כל משפט, כל מילה, נבחרו בקפידה.

"הקוראים פחות קונים סיפורים קצרים ולכן המו"לים נמנעים מלהוציאם לאור. עובדה זו עלולה להרתיע מחברים צעירים לכתוב לז'אנר זה, דבר שעלול לבוא בעוכרי הסיפורים הנכתבים. לי הרגיש מדויק לכתוב סיפורים קצרים, הם נכתבו מתוך איזו בעירה פנימית, תהיות שעלו בי, דחף לבחון את האדם מכל הכיוונים.

"לאחר שאלה עלו על הדף, הבעירה שדחפה אותי לכתיבת הסיפור קיבלה מענה. הייתי קשוב לאורך הנשימה של הסיפור וחתמתי אותו מבלי לנסות להרחיבו. הרגשתי שכל ניסיון שכזה הוא מאולץ והיה בא בעוכרי הסיפור".

נגה אלבלך: "מו"לים בימינו אכן מעדיפים רומנים על פני קובצי סיפורים קצרים או נובלות. הטענה היא, שהקהל הרחב קונה פחות ספרי סיפורים קצרים ולכן הוצאתם לאור פחות משתלמת מבחינה כלכלית.

"בסדרת 'ספריית פועלים – סיפורת', סדרה לספרות מתורגמת שעורכיה הם אברם קנטור ואני, הוצאנו כמה קובצי סיפורים קצרים אשר מבחינה מסחרית, לא היו מוצלחים פחות מאשר הרומנים שהוצאנו. קובצי הסיפורים שהוצאנו הם של שניים מגדולי הספרות העולמית – רוברט ואלזר ("איש שלא הבחין בשום דבר") ודיוויד פוסטר וואלאס ("ילדה עם שיער מוזר"), וקובץ ביכורים של סיפורים קצרים מאת הסופר הישראלי לאוניד פקרובסקי ("מטאטא וסיפורים אחרים"). שלושת הקבצים האלה עוררו עניין רב הן בתקשורת והן אצל הקוראים".

צילום: עינת בן–דוד

תרזה בירון–פריד. "הסיפור הקצר ירד לאחרונה מגדולתו בקרב הקוראים שלנו"

מה מצבו של הסיפור הקצר הישראלי היום? מה קורה בעולם?

בירון–פריד מזהה בעיה: "בשל כל האמור לעיל, הסיפור הקצר הישראלי נתון במבוכה מסוימת, ואולי אף במצוקה. כאשר המו"לים מהססים להסתכן כלכלית עקב מצבו העגום של שוק הספרים (הידרדרות חדה בשנים האחרונות, ז"נ), גם הכותבים הצעירים עלולים שלא לקבל את הבמה הראויה להתנסות בה בכתיבה של יצירות קצרות; כך הם נגררים לכתיבה של רומן, שהיא משימה הדורשת ניסיון כתיבה עשיר יותר ו'חסון' יותר, ועל פי רוב, לצערנו, הדבר מקשה עליהם להתפתח ככותבים.

"אני מתרשמת שגם בעולם הגדול חל פיחות במעמדו של הסיפור הקצר, אם כי מו"לים, סוכנים ועורכים–קולגות לא יהססו לנסות לעניין אותנו בקובץ יפה שראה אור בחו"ל, ושראוי להתפרסם גם בעברית. לדאבוני, שוב מסיבות מסחריות, פסלתי לאחרונה כמה וכמה קבצים נהדרים כאלה, של סופרים צעירים וכישרוניים מאוד".

"המשוכה הראשונה בקריאה בכלל ובקריאת סיפור קצר בפרט", אומר רייך, "היא הנכונות לצלול לעולם חדש ולהכיר את הנפשות הפועלות בו. בעוד שברומן ניצבת בפני הקורא משוכה אחת בלבד, בקובץ סיפורים ניצבת משוכה בתחילתו של כל סיפור וסיפור. כדי לעבור מעליהן נדרש הקורא למידה של פניות נפשית.

"ייתכן שהקריירות המהירות, הרשתות החברתיות, הטלפונים החכמים וכל הגירויים המציפים אותנו בעשור האחרון מקהים את הרגישות, את העדינות ואת הסבלנות שלנו לצלול לסיפור טוב. בהיעדר פניות זאת, אנו נוטים להישאב אל המוכר, לסדרות הטלוויזיה ולתכניות הריאליטי, שאינן דורשות מאמץ כלל.

"אם כבר מחפשים חוויית קריאה, אנחנו מעדיפים לצלול לרומן שילווה אותנו זמן מה ולא ידרוש שוב ושוב כניסה לעולם סיפורי חדש. לדעתי, סיפורים קצרים צריכים להיכתב באופן נגיש לקורא, ולהציב בתחילתם משוכה לא–גבוהה. סיפורים שכאלה מתאימים מאוד לקצב החיים שלנו כיום".

אלבלך סבורה, כמו בירון–פריד, שמצב השוק קובע את הערוצים שבהם סופרים צעירים יבחרו להתבטא. יש לה הצעה עבורם: "נדמה לי שיותר מאשר הוצאות הספרים, כתבי העת הספרותיים הם החממה העיקרית בשביל הסיפור הקצר. העובדה, שאין היום בישראל די במות של כתבי עת ספרותיים, יוצרת בעיניי מעין מוטציה באבולוציה של הכתיבה: כותבים רבים, המודעים לעובדה שאין כמעט במות

<<<

קובצי סיפורים קצרים

"המסע הלילי הארוך הביתה"

יצחק בן–נר, בן כפר יהושע, אסף בספר שבעה סיפורים מהוויית הארץ הזאת לאורך שנותיה, אז ועכשיו, קצתם חדשים וקצתם ותיקים שנערכו מחדש, ובכל אחד מהם ניתן ביטוי עז לתקופתו. אהבות ניצתות ומתלבות עד כאב שאי אפשר להכיל, וברקען מלחמות חוזרות ונשנות וחברה חסרת מנוח, שבן נר מפליא לתאר את תמורותיה בדייקנות חדה וחומלת.

חייל צעיר מתקדם במסע לילי ארוך מן הבסיס אל כפר הולדתו שבעמק יזרעאל – שום דבר לא יסיט אותו מרצונו להגיע הביתה, לא שוטרים צבאיים, לא זונה שנקרית בדרכו, לא שיכור שנטפל אליו.

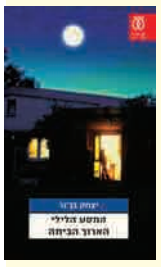

נהג מונית קשה יום חולם להעביר את כל משפחתו הענפה מדירת השיכון הקטנה אל מרחבי ניו זילנד ובינתיים, הוא משנן את כל פרטי נופיהם: אגמים וערפלים, גייזרים, יערות – האם יגיע אי פעם לארץ החדשה?

ועוד מסעות יש בספר, ממשיים ופנימיים, ובהם פרקים מקורות הארץ (הספרייה לעם ועם עובד, 345 עמודים).

"מתחילים"

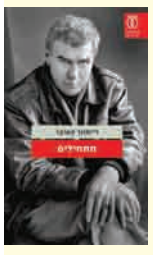

ב–1981 ראה אור קובץ ובו 17 סיפורים שביצר את מעמדו של ריימונד קארבר כרב–אמן של הסיפור הקצר האמריקני.

"מתחילים" מביא אותם 17 סיפורים, באותו סדר, אבל בגרסאות המלאות ולעתים, המעוגלות והרחומות יותר (הוצאת עם עובד, 301 עמודים).

"עץ נופל ביער"

שישה סיפורים שמצטרפים יחד למסלול חייו של איש צעיר: אוהב, משתוקק, מתחבט, מתבונן וקשוב. חלק מהסיפורים נכתבו בגיל של הגיבורים המספרים אותם, וכך הם מצליחים לשמר את האנרגיה של הגיל שבו הם נכתבו.

מנעורים לבגרות, מאהבה ראשונה לאהבות בוגרות ולפרידות, תחנה אחר תחנה מתקדמים גיבורי "עץ נופל ביער" שחיבר אבידן רייך, מתום לפיכחון. רייך מספר, כי "הספר מכיל שישה סיפורים שמלווים גיבור גברי במהלך תחנות שונות בחייו: אהבה ראשונה, רגע לפני היתקלות בלבנון, מפגש בחנות אופניים עם חבר ילדות ערב החתונה, ליווי אב זקן לבית חולים וגבר גרוש המטפל בתינוק.

"משהו בי רצה לכתוב על כל גיל וגיל, ולבחון שם את האדם מכל הכיוונים. רוב הסיפורים באורך של כ–20 עד 30 עמודים. משהו בי אוהב את

<<<

אבידן רייך. "בקובץ סיפורים ניצבת משוכה בתחילתו של כל סיפור וסיפור"

לפרסום סיפורים קצרים, מזדרזים לכתוב רומן, אלא שהיכולת לכתוב יצירות עם 'אורך נשימה' ארוך מתפתחת לרוב באטיות.

"רבים מהסופרים החשובים המוכרים לנו כיום התחילו את דרכם בפרסום סיפורים קצרים בכתבי עת: יהושע קנז, עמוס עוז, א"ב יהושע, יעקב שבתאי. הקפיצה הישירה אל הרומן משקפת במקרים רבים תהליך הבשלה חסר, שאין בו די ניסוי וטעייה והזדמנות לגבש אמירה אמנותית ייחודית.

"בכל זאת, יוצאים בארץ קובצי סיפורים קצרים בהוצאות השונות, וצריך לברך על כל קובץ כזה. בהשוואה לרומנים, לקבצים אלה יש סיכוי נמוך יותר להיות מתורגמים לשפות זרות, שכן מדובר במגמה עולמית – גם מו"לים בחו"ל נרתעים מלהוציא סיפורים קצרים".

מי הכותבים הישראליים הבולטים בז'אנר הסיפור הקצר בשנים האחרונות?

בירון-פריד: "עלמה גניהר היא, לדעתי, דוגמה לכותבת מצוינת של סיפורים קצרים ('ג'י-פי-אס') וכך גם שושי ברייגר ('אהבה עברית'), ומובן שהקלאסיקה העולמית עדיין מושכת את חובבי הז'אנר: בשנים האחרונות ראו אור, למשל, תרגומים חדשים לאנטון צ'כוב, לגי דה מופסאן, לחוליו קורטאסר, לריימונד קארבר, לפלאנרי או'קונור. נכסי צאן ברזל נפלאים ולמיטב הבנתי, גם פופולריים".

מי קוראים את הסיפורים הקצרים – צעירים או מבוגרים?

בירון-פריד: "אני מתרשמת שיש דור חדש של קוראים, גם אם הם רבים פחות, שהספרות מעניינת אותם וחשובה להם. אבל גם יש לומר שהחברה הישראלית ומערכת החינוך שלה נכשלות לא מעט בהנחלת השפה והתרבות, ומקשות על הצעירים שלנו לגשת לאוצרות התרבות הכתובים וליהנות מהם".

לדעת אלבלך, "יש בישראל כמה סופרים ענקיים בתחום הסיפור הקצר: יהודית הנדל, אורלי קסטל-בלום, יהושע קנז. כותב סיפורים נוסף שאהוב עליי הוא בועז יזרעאלי. אני מכירה סופרים צעירים יותר, שגם להם יש סיפורים קצרים יפים שמעולם לא פורסמו. בינתיים, הם פרסמו רק רומנים".

צילום: סמי קיקין

נגה אלבלך. "יש בישראל כמה סופרים ענקיים בתחום הסיפור הקצר"

סיפור קצר

רעיונות טובים לא מתים

היום חוויתי סיפוק. ביקרתי במשתלה המגדלת צמחי גרניום לייצוא. נסיעה של שעתיים מתל אביב. במושב שבפתחת שלום חממה יפה ומטופחת. בני הבעלים מציג לי מספר ערוגות בפריחה מרשימה "אלו הזנים של אנדיש שקניתי", ציין בפניי.

כאן מגיעים לקורא מספר הסברים. הענף המדובר הוא גידול ייחורים של צמחי מרפסת וגן עבור שתלנים, בעיקר באירופה ובארצות הברית. תאר לעצמך, ייצוא של מוצר בגודל שלושה סנטימטרים בממוצע, שני עלים על ענף רך, ללא שורשים, במחיר פחות מחמישה סנט יורו. עם זאת, סך המכירות השנתי מישראל הוא כ-30 מיליון יורו.

אליה וקוץ בה. המסחר העולמי מבוסס כולו על זנים הרשומים כפטנט בידי חברות טיפוח. להוסיף קושי, חברות הטיפוח הן הסיטונאיות העיקריות בענף. קובעות מחירים ומחלקות זכויות ייצור למשתלות. יש להבין את כוחן מעובדת מחיר התמלוגים המשולמים למטפח, שנע סביב 50% ממחיר הייחורים ללקוח. קלגסים אמתיים.

להוסיף שמן למדורה, חלקן, אם לא רובן, גם בעלות חוות גידול ייחורים באפריקה ובדרום אמריקה. הענף כולו נשלט בידי חברות טיפוח אלה. המגדלים בארץ הם קבלני משנה בפועל, עובדים על פי תכנית – כמות זנים ומחירים שהוסכמו מראש.

בביקור אצל המטפח אנדיש בגרמניה חזיתי בשיטות הטיפוח. ובכן, כאן נשמרות הטכנולוגיות הישנות: הפריה פתוחה לחרקים, איסוף זרעים, זריעה וסלקציה של צמחים מצטיינים. מדי שנה, נבררים מתוך המזרע צמחים מעניינים להמשך תצפית. בתהליך נבחנים הזנים במשך מספר שנים.

ישנם לפחות חמישה מועמדים לכל מוצר בקו המסחרי, כל מוצר הוא זן בהגדרה שונה של צבע, גודל, צורה ושימוש בגינה.

זן שמתקרב לשנתו ה-15, תקופת חיי הפטנט, מושמד כחסר ערך כספי למטפח ומוחלף על ידי מספר "אחת", התואם לו מקו הטיפוח. הבחנתי שבקו הטיפוח נמצאים מספיק זנים טובים בהגדרת "שתיים", באיכות מצוינת. הבנתי גם שקו מוצרים יעיל אפשרי בפחות מוצרים מהמקובל היום. למי שיש חשיבה של משווק, לא של מטפח.

מזה זמן רב טרוד הייתי בידיעה על הזמניות במעמד המגדלים הישראלים בענף. רוב המשתלות לא בורכו ביכולת טיפוח. נוכחתי באירוע שבו נסגרה משתלה גדולה, מהרגע לרגע, בגלל ארגון מחדש של חברת טיפוח גרמנית, עבורה עבדה המשתלה בלעדית שנים רבות.

הביקור בחלקת הטיפוח העלתה בי מחשבה על האפשרות לקנות זנים, מספרי "שתיים" מקווי הטיפוח, ולשווק אותם בבעלות המגדלים.

הרעיון התקבל בחברת השיווק שבה עבדתי בהבנה, אבל בספקנות לגבי הכדאיות הכלכלית לחברה. המגדלים הישראליים שמחו לרעיון, אבל פחדו מעימות עם המטפחים הגדולים, נותני לחמם. בחברות הטיפוח עורר הרעיון התנגדות טוטאלית. ולא חסרו איומים.

ידעתי שחולשתם של "בריונים" בכל תחום, אין אהבה גדולה בתוכם. הכרתי את התנהלות המגוננת והמתואמת ביניהם, אך גם את העובדה שבשקט, אפשר למצוא פרצות. מצאתי חברה שהסכימה למכור זנים. על ריכוך ההתנגדות בחברה השקעתי מאמץ לא פחות.

זה היה הפרויקט שלי בשנה האחרונה לעבודתי והוא הונח על המדף במחסן "הרעיונות הנכשלים" מיד עם פרישתי.

כשעבדתי עם חברי ברהם, מהנדס ומנהל חברת ייעוץ פרויקטים גדולה בהולנד, על תכנית הכנסת שיפורים בחממות בישראל, בכל פעם שנתקלנו בתגובה "כבר ניסינו וזה נכשל!" מחקלאים ומאנשי משרד החקלאות, השיב הוא במשפט נגדי: "כל ההצלחות הגדולות מגיעות ממחסן הרעיונות הנכשלים!".

בביקור אצל בני, הזנים מספרי "שתיים" אשר רכש ממטפח בגרמניה באו ממחסן רעיונות כזה.

בעיניי, סימן להצלחה.

עמיר גבע

האסתטיקה בסיפור קצר – אולי זה קשור לצד הריאלי שלי.

"אני מנער באומץ כל סיפור וסיפור כדי שייפלו כל הפסקאות המיותרות ונשאר עם מה שיש בסאב-טקסט. אני אוהב את המיקוד הזה, כמו בפסלים של האנשים הארוכים והדקים של ג'קומטי. לפעמים, בשביל לראות את האנושיות, צריך מעט חומר" (הוצאת עם עובד, 165 עמודים).

אנה פרנק כנושא שיחה

"על מה אנחנו מדברים כשאנחנו מדברים על אנה פרנק" מאת נתן אנגלנדר, אמריקני יהודי, הוא אחד הספרים המדוברים של העת האחרונה בארצות הברית ובעולם כולו. הספר עטור השבחים היה לרב מכר וזיכה את אנגלנדר בפרסים, בהם פרס פרנק אוקונור לסיפורים קצרים.

מביקור מוזר בפיפ-שואו במנהטן למשחק מוזר עוד יותר בפלורידה, מתהפוכות הגורל בהתנחלות ביהודה ועד התקוממות במחנה קיץ לקשישים יהודים, הסיפורים מפתיעים ונועזים (הוצאת כתר ומטר, 221 עמודים).

"הדחיפה"

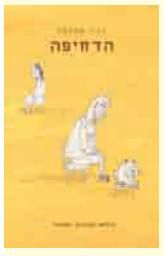

בספרה "הדחיפה", נגה אלבלך קיבצה שלוש נובלות. גיבורת הנובלה הראשונה היא זוכה בתחרות "כוכב נולד" שנמלטת מהכוכבות, בנובלה השנייה מאיירת בשנות ה-30 לחייה פוגשת גבר קצת מוזר, ובנובלה השלישית – הגיבורה היא ילדה בכיתה ה' שקושרת קשרי ידידות עם השתקנית של הכיתה.

הדמויות שבנובלות מנהלות מערכות יחסים עם דמות "כפילה", נפש תאומה שיכולה להושיע אותן ממצוקה ולהוביל את חייהן לכיוון לא צפוי. אלא שהכוח להושיע נושא בחובו גם כוח להרוס.

אין זה ספר על התרחשויות היסטוריות גדולות, אלא ספר על זיקות בין בני אדם ועל סערות ומסעות אינטימיים, פנימיים.

הספר זכה בפרס שרת התרבות לספרי ביכורים תשע"א (הוצאת הקיבוץ המאוחד, 222 עמודים).

"איך כל העולם נהיה לבן"

העולם שמעצבת דליה ביטאולין-שרמן בספרה "איך כל העולם נהיה לבן" הוא עולמה של משפחה אתיופית בשלבי הקליטה שלה בארץ, כפי שהוא נצפה מעיניה של בת המשפחה.

המספרת מתבוננת בעולם כמעט "מגובה הרצפה" – מתארת את הפרטים המרכיבים את העכשווי, המיידי והשגרתי, כביכול, כמעט בלי פרספקטיבה – בלי מסקנות קיומיות ובלי גילויים של פתוס ואירוניה. (הוצאת כנרת-זמורה-ביתן, 141 עמודים).

machita106@gmail.com

אל המדבר

שמתי פעמיי אל המרחבים ואל השקט, הרחק מהמכשירים האלקטרוניים הממכרים ומאנשים. איזה כיף שיכולתי פשוט לשבת לבדי במדבר ולחשוב

שאלון קצר: מתי התנתקתם לכמה ימים מהמחשב, מהאייפד, מהסמארטפון ומשאר הטכנולוגיות הממכרות? מתי לא הסתכלתן בראי כמה ימים, לא מרחתן את ריסיכן בשחור ואת שפתותיכן באדום והתעלמתן מאיך שאתן לבושות או נראות? מתי לא הייתם צריכים לדאוג לאף אחד מלבד לעצמכם? מתי הטיתם אוזנכם ושמעתם את הטבע קורא לכם? מתי ראיתם בפעם האחרונה את הזריחה מעל ים המלח?

אני עניתי על רוב השאלות האלו ב"מזמן לא", והבנתי שהגיעה התקופה הזאת בשנה שבה אני מרגישה את המרחבים קוראים לי. ומבחינתי, מרחבים הם מדבר. אז ארזתי תיק ואת חברתי ניצה ויחדיו שמנו פעמינו דרומה.

יש אנשים שיאמרו שמדבר משעמם אותם, אבל בעיניי, הוא דינמי ורב-גוני. האור שבו שמשתנה כל הזמן, צל העננים החולפים מעליו ולכל אחד מהם צורה אחרת, הזריחות והשקיעות שלו, שאם תרצה לצלמן תצטרך לפתוח עדשה רחבה מאוד שתצליח להכיל את כל פריסתן. ובכלל, אני חשה שיש לי קשר "נשמתי" למקום הזה. נראה לי שהייתי בדואי באיזה גלגול ושבמדבר היה בית.

המדבר קיבל אותנו בסבר פנים חמות מאוד ובצבעים של פלטה קיצית. בחיבוקו הרחב והרופף נתן לי להרגיש אהובה ושייכת, אבל חופשית לחלוטין (כך זה גם ביחסים האנושיים בחיי, גם בהם אני מחפשת חיבוק חם שעדיין מאפשר לי מרחב, 360 מעלות).

אנחנו מגיעות למאהל סמוך לערד באמצע שבוע ולכן, לשמחתנו, אין שם איש מלבד שתינו ושלושת עובדי המקום. המאהל הרחב רבוד במזרנים ובמחצלות ויש לנו את הזכות לבחור היכן אנו מעדיפות להתמקם, והאם אנו רוצות לישון כשדופן האוהל סגורה או פתוחה (בחרנו בפתוחה). אנו לוקחות את הרצון שלנו במרחב רחוק יותר ונותנות הרבה מרחב גם אחת לשנייה וכך, לצד שיחות ארוכות לתוך הלילה וטיולים רגליים באזור, אנו נותנות לעצמנו גם זמן בנפרד ומתרכזות כל אחת בעולמה, במעשיה ובהווייתה.

לא רחוק כל כך מהמאהל נמצא הגבול הפלסטיני. וכשהבן הגיבור שלי "טוחן" שמירות במעבר יתיר, אני נמצאת קרובה מאוד אליו, אבל כאילו בעולם אחר. קשה לעתים לעשות אינטגרציה בין כל העולמות שלך ושסביבך.

במשך שנים, היכולת שלי לעשות אינטגרציה בין "עולמות החופש" ובין "העולם האמתי" הייתה לקויה ביותר והייתי חוזרת מטיולים מדוכאת וחסרת חיוניות. הרגשתי כמו אסיר שמוציאים אותו לשעה לטיול בחצר מוצפת שמש ואז מחזירים אותו שוב לאפלת הצינוק. המחנק היה אוחז אז בגרוני והייתי מתייסרת בחישוב היום שבו אוכל לצאת שוב לנדודים. היום אני קצת יותר מאוזנת. הפערים בין העולמות קטנו והצטמצמו והנחיתה בבית עוברת ברכות רבה יותר.

אוהל פתוח למדבר

בלילה הראשון באוהל אני לא מצליחה להירדם. החרדות שלי מרימות את ראשן. מי מגן עליי בעצם? (אני בעיקר פוחדת מזוחלים ארסיים או מסתם ג'וקים) רק שתינו במאהל הגדול והפתוח למדבר הגדול שבחוץ.

הגנרטור כבה, הכול חשוך ושקט מאוד-מאוד וכל רחש קטנטן אינו חומק מאוזניי. ואני מאוד צריכה לשירותים (אקולוגיים, ללא מים, מרופדים בנסורת. מעולם לא הייתי קרובה יותר להזדהות עם אוגרים). הבעיה שהדרך לשירותים חשוכה כמו הפחד שלי ואני מעדיפה להתאפק. עולה לי מחשבה להתפנות בטבע, אבל גם את האפשרות הזאת אני מבטלת. ניצה ישנה על ידי, שלווה, נוחרת קלות. כלום לא מטריד את מנוחתה, גם לא להק היתושים שתוקף אותי.

בערך בארבע בבוקר אני מוותרת על השינה וקמה. השחר עולה והשמים מתחילים להתבהר ומוארים בגוונים עדינים, מזמינים אותי להתבונן בהם ובמדבר שמשנה את צבעיו ברב-גוניות מדהימה. השיא מגיע בערך בחמש וחצי כשהשמש עולה אדומה ויפה מעל ים המלח. איזה כיף שלא נרדמתי. איזה כיף שיכולתי פשוט לשבת לבדי במדבר ולחשוב מחשבות של טרום בוקר. למה אני חייבת לישון בעצם? הרי אם ארצה, אתפרקד לי על המזרן מתי שאחפוץ ואתנמנם לי, ללא לחץ או חשש. שמחה וטובת לב אני מתחילה (ממשיכה בעצם) את יומי.

אנו יושבות לנו כעת מול הבוקר המדברי ונהנות לנו מארוחת הבוקר - גם אם התנאים הפיזיים במאהל בסיסיים ביותר, הרי האוכל משובח. על העץ שצמוד לאוהל יש מופע סטנד-אפ של משפחת דרורים. שלושה גוזלים מקסימים מעודדים את אמם בציוצים לגשת שוב ושוב אל קערת הסוכר החום שעל שולחננו, לאסוף מעט מהגבישים הנוצצים ולחזור אליהם.

הגוזלים שמחים לקראת החום המתוק שמוגש להם במקור אמם כמו שילדים קטנים שמחים לקראת גלידה. להפתעתנו, האם חוזרת כעת ובמקורה תולעת ארוכה שהיא טובלת היטב בקערת הזהב המתוק ומגישה אותה לצוחנים הקטנים לפי מתכון משורר (שאלתי את עצמי אם היא שאלה אותם לפני כן: "כמה סוכר אתה רוצה בתולעת שלך?").

בלילה השני, ניצה, נגה - אישה מדהימה שעובדת במקום ואנוכי ניהלנו שיחות אל תוך הלילה וחשתי את העייפות צונחת עליי. "הלילה אשן היטב", חשבתי. אבל משפחת עקרבותים (או "מבעיתנים" בשמם השני), חשבה אחרת. אחרי השלישי שרץ לנו לאוהל במהירות של יוסיין בולט של פרוקי הרגליים, הבנתי שאם אצטרך לבלות את הלילה על מזרן "בגובה פני העקרבותים" עדיף שאשאר שוב ערה...

כך מצאתי את עצמי מתגנבת לפנות בוקר לחושה שצמודה לאוהל ומצוידת במיטה נמוכה. אני עוצמת עיניים ולפני שאני נרדמת אני זוכרת להודות ליקום על בריאת המדבר. אחר כך אני משחררת את כל שאריות הפחד או השליטה שנותרו בי ונותנת לשקט לעטוף אותי ולהוביל אותי אל תוך החלום הבא.

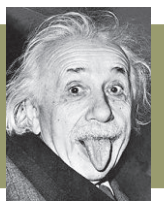

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

תשבץ היגיון מס' 35

מאוזן:

1. התקוממות האגם משעממת (6); 4. פצצה בכנף למטוס (כ"ח) (4); 8. ראו 3 מאונך; 9. המוקף-במים של הילי זורם במקביל למהיר (כ"מ) (6); 11. במקום בו מגיחים לאוויר העולם הוא דווקא נכנס לאחד מאיבריה (4,3); 12. שלום אחים (3); 13. מישהו מ"המומינים" התקלקל (3); 15. עם איזה ירק הוא חתך את הננס שלי? (4,3); 18. בבעלותה שלוחה דרך האף (6); 19. ראו 22 מאוזן; 21. הפגם בהלם (4); 22. (עם 19 מאוזן) מתלוננים שיש פרי לא מתוק במים (8).

מאונך:

1. חזיון הלילה שלהם יחזור נבון ושנון (5); 2. המלכה מתבקשת להפסיק עם הזיקוקים (5); 3. (עם 8 מאוזן) שי מאשר אבל בתנאי ש... (4); 5. הברקה אנגלית: סיימון קיים (5); 6. באיזה קיבוץ אבקשך לחזור באוזניי על תשובתך? (ש) (5); 7. (עם 20 מאונך) עורלה במצוקה אתלטית מתכוונת לאותו דבר (5,4); 10. בעל החיים ארגן גופן יין (כ"ח) (7); 13. בטריה בעלת תו (5); 14. הפחיתו שמונה-עשר שפנו (כ"מ) (5); 16. נפטר חבר שבקרוב לא יוכל בלי (5); 17. בשובי הכנתי תרופות למי שעומד לשאול שאלות (5); 20. ראו 7 מאונך.

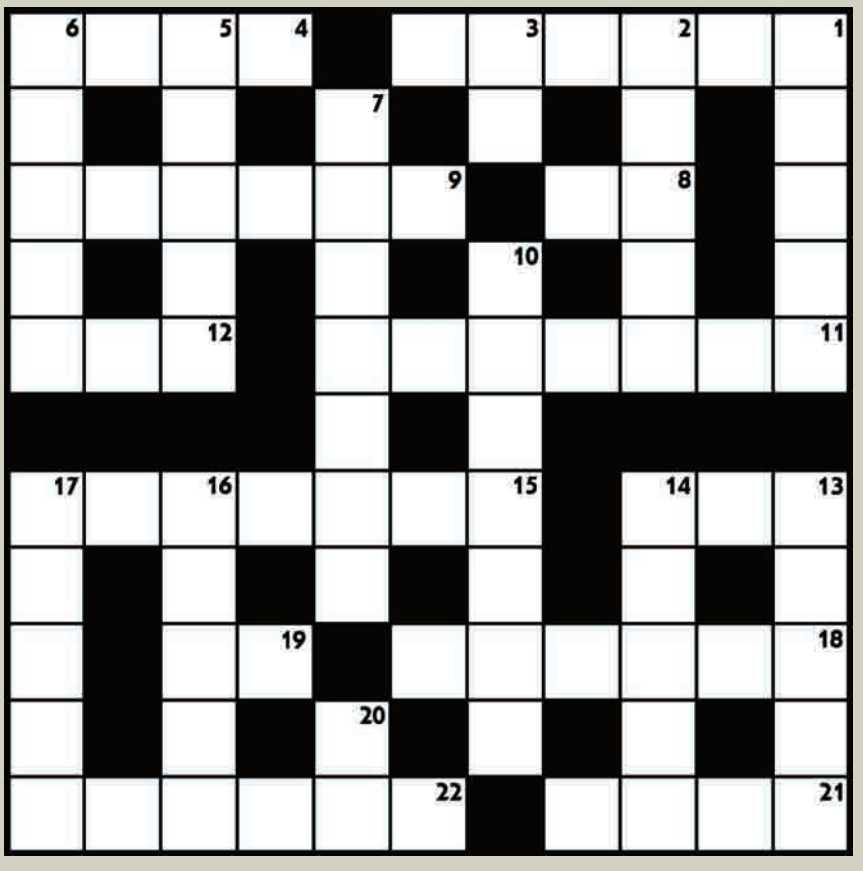

תשובות לתשבץ מס' 33:

מאוזן: 1. הארי פוטר; 4. מענג; 8. נכסף; 9. סוסיתא; 11. משה סיני; 12. דין; 15. קרניבור; 18. מעורבת; 21. מגרש; 22. מרוטות.

מאונך: 1. החכים; 2. רעננה; 3. פלאים; 5. עמיעד; 6. גלאון; 7. מוקיעני; 10. טינקרבל; 13. אדמדם; 14. מאושר; 16. בלפסט; 17. רוקמת.